

**R. P. Georgii de Rhodes Avenionensis S. J. disputationum
theologiae scholasticae tomus ...**

Rhodes, Georges de

Lugduni, 1661

Qvæstio I. De obiecto formali fidei & multiplici eius Resolutione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81987](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81987)

DISPUTATIO II.

De Virtute Fidei Theologica.

S. Thom. 2. 2. à quæst. 1. ad 17.

Fidei elo-
gia.

HACTENVS communem exposui rationem Virtutis Theologicæ, nunc dicturus de singulis ante omnia Fidem considero, quæ diuinæ in nobis formæ primus est radius, spiritualis ædificij lapis primarius, Virtutum omnium prima obstetrix, & vt dicitur Iacobi 1. *Initium creaturæ eius*, quia per eam Christo incorporamur & diuinum eius esse participantes ad salutem initiamur. Tota oculus & omnino cæca, tota lumen & tota tenebræ, columna ignis & nubis, in qua nox sicut dies illuminatur, & sicut tenebræ eius ita & lumen eius. Quoniam autem in hac caligine optimum est diem diuidere à tenebris, sex omnino videntur esse quibus totam hanc tractationem possimus concludere: primum est obiectum formale Fidei & eius multiplex resolutio: Secundò, materiale obiectum Fidei. Tertiò, actus internus Fidei. Quartò, actus eius externus seu Confessio Fidei. Quintò, habitus Fidei, & donæ ei annexæ. Sextò, vitia Fidei opposita.

QVÆSTIO I.

De obiecto formali Fidei, & multiplici eius resolutione.

IN primis igitur nihil est in hac tota disputatione vel ad dicendum proprius, vel ad intelligendum difficilius, quam obiectum formale, seu propria ratio propter quam credimus quæ semel animo comprehensa, nihil est ferè de diuina Fide quod habere possit difficultatem, totaque videtur reuocari posse ad quinque præcipua capita, primus sit sensus quæstionis, & ratio tota difficultatis assignandi verum obiectum Fidei mouens ad credendum cum certitudine sine euidencia. Secundò, sententiæ minùs probabiles circa illud Fidei motuum. Tertiò, verà circa illud & certa sententia. Quartò, necessariæ conditiones. Quintò, concluditur quid & quotuplex sit Fidei resolutio.

SECTIO I.

Sensus quæstionis, & ratio præcipua difficultatis de motu formali Fidei.

AD intelligentiam controuersie obscurissimæ duo mihi sunt necessaria, explicatio nominis (Fidei) & generica eius definitio, deinde significatio formalis obiecti, & multiplex eius diuisio.

Certum igitur primò est, Fidei nomen in Scripturis varia sæpè significare, vnde nata est Hæreticis occasio multiplex errandi, sumitur enim frequenter pro aliqua perfectione voluntatis, aliàs autem & magis propriè pro aliqua perfectione intellectus. Iuxta primam significationem Fides primò, significat fidelitatem quæ constans est in præstandis promissis, vnde Augustinus epistola 19. docet Fidem ab eo appellatam esse, quia fit quod dicitur, *Nunquid incredulitas eorum* (inquit Apostolus Roman. 3.) *Fidem Dei euacuabit*. Deinde promissionem ipsam Fides significat, quam fidelitas implet vt obiectum suum, sic enim

Tom. I.

primæ ad Timotheum 5. dicuntur Virgines illæ quæ votum violarunt fecisse irritam primam Fidem. Tertiò, Fides sæpissimè significat fiduciam & spem firmissimam quod stabit promissis, is cuius notam habemus fidelitatem, Iacobi 3. *Postulet in Fide nihil hesitans*, Marthæ 14. *modica Fidei quare? dubitasti*, & hæc est Fides cui soli omnia tribuunt huius temporis Hæretici, putantque solam in Scripturis appellari Fidem, quos manifesti erroris conuincit Apostolus Ephesiorum 3. *In quo habemus fiduciam & accessum in confidentia per fidem eius*, vbi patet Fidem à Fiducia distinguere.

Iuxta secundam ergo significationem quæ Fides à fiducia distinguitur & significat perfectionem intellectus. Primò, Fides maximè propriè dicitur assensus fundatus in testimonio dicentis: id est actus intellectus quo persuademus nobis aliquid esse verum, quia nobis hoc alter testificatur, siue ille homo sit & est Fides humana, siue ille cuius testimonio nitimur Deus sit, & est Fides diuina, inductio videlicet animi & persuasio intellectus quod aliquid verum sit, quia Deus prima veritas dixit & hanc Fidei significationem apud omnes Scriptores tum sacros tum prophanos esse vnitissimam probat Augustinus lib. de spiritu & littera cap. 31. Vnde secundò Fides aliquando sumitur pro ipsamet auctoritate ac veracitate illius cuius nitimur testimonio, vnde dicere solemus hominem dubiæ Fidei, imò significat quoque conscientiam ipsam hominis, *Omne quod non est Fide peccatum est* vt habetur ad Rom. c. 14. Tertiò, demum etiam maximè propriè significat habitum illum quo inclinamur ad firmiter credendum iis quæ à Deo reuelata sunt, & definitur solet habitus infusus à Deo, per quem inenitenter quidem, sed firmiter tamen & sine formidine assentimur iis omnibus quæ tanquam à Deo reuelata proponuntur credenda in Ecclesia.

Certum est secundò, Fidem illam verè diuinam optimè ab Apostolo definiti Hebræorum 11. *Est sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium*. Quibus verbis mirabiliter expressa sunt ab Apostolo materia, officium, & conditiones Fidei propriæ. Primò enim dicitur (substantia) siue hypostasis, vt significetur quod fundamentum primum salutis totius est Fides, *Et velut inchoatio quedam æternæ vitæ*, vt explicat sanctus Thomas quæst. 4. art. 1. vel etiam vt tradit Chrysostomus homilia 21. in epistol. ad Hebræos: *Vi significetur firmitas tanta cognitionis, vt per eam res futura tam certò exhibeantur cognoscenda ac si reuera præsentis in se ipsis, & veluti subsistentes essent*. Denique Fides dicitur substantia, quia vt interpretatur Magister, est veluti basis toti substans spirituali ædificio humanæ salutis: vnde Augustinus lib. 2. de peccatorum meritis cap. 21. *Fides* (inquit) *ita definita est, Fides est sperantium substantia conuictio rerum que non videntur*. Significatur ergo per primam hanc vocem Fidei firmitas & necessitas. Secundò, dicitur (rerum sperandarum) quia licet multa credamus Fide quæ non speramus potissimum tamen eius est munus confirmare spem rerum futurarum & inuisibilium. Tertiò, dicitur (argumentum) seu omnimoda conuictio intellectus, quia instar argumenti planè conuincit facit illum assentiri firmiter propter diuinam auctoritatem rebus à Deo reuelatis, quæ tamen sunt prorsus obscuræ, ac inuidentes. Sumitur ergo argumentum pro effectu argumenti, vel pro cognitione firma vim habente argumenti conuincit. optimè Chrysostomus homilia 21. in epistol. ad Hebræos, *Fides*, (inquit,) *dicit non potest nisi cum circa ea que non videntur certitudinem quis habuerit amplius quam circa ea que videntur*. Habes igitur in verbis illis paucissimis, obie-

Aliquando etiam & magis propriè perfectionem intellectus.

Fidei definitio.

Fidei diuinæ definitio ex Paulo.

Explicatus definitio.

Fides significat aliquando perfectionem voluntatis.

Y Y y

Etum

etum materiale, res sperandas & non apparentes: obiectum formale ratione cuius ita firma est ut substantia dicatur & argumentum. Proprietates duas, certitudinem & ineuidentiam, argumentum non apparentium: ut videas quam multa verbis paucissimis Deus dicat.

Quid per
obiectum
materiale
& formale
significa-
tur.

Certum est tertio, nomine (obiecti ut significati etiam alias) significari solere id circa quod per suos actus occupatur potentia, vel habitus, diuidi autem solet in materiale & formale, primum, est id quod attingitur propter aliud, secundum est ratio illa vltima propter quam aliqua res attingitur, & in quam vltimo resoluitur actus alicuius habitus: rursus autem duplex est obiectum materiale, aliud enim est incomplexum, & est subiectum propositionis, aliud complexum & est integra propositio siue articulus credendus. Quod autem obiectum etiam formale aliud sit in ratione rei aliud in ratione obiecti satis explicatum est nuper: nunc tantum addo esse impossibile ut vllus omnino reperjatur habitus vel potentia in quibus non sit vtrumque illud obiectum tum materiale, tum formale, quia implicat esse actum aliquem voluntatis aut intellectus qui non cognoscat aut amet aliquid, quod est obiectum materiale, debet etiam propter aliquid cognoscere vel amare, quod est obiectum formale, quomodo enim intellectus assentietur alicui rei tanquam veræ, nisi sit aliquid cui vltimo innitatur, & propter quod videat illud esse verum: in illis autem propositionibus quæ dicuntur per se notæ ac immediatæ, obiectum formale est ipsa significatio terminorum, hac enim cognita intellectus assentitur sine alio medio, illis propositionibus quæ propterea vocantur immediatæ ac per se notæ ut constat ex Logica.

Assensus
intellectus
duplex.

Certum est quarto, quod dupliciter tantum potest intellectus assentiri obiecto alicui, primo, per assensum mediatum, secundo, per assensum immediatum, tunc mediatè assentior alicui veritati quando ratio formalis propter quam assentior, non est euidencia ipsa terminorum, sed aliquod aliud principium cui etiam assentior & ex quo illa veritas infertur: tunc assentior immediatè quando ratio propter quam assentior non est aliud quam euidencia terminorum, ex quorum sola apprehensione apparet veritas sistendo in ipsa: quod in solis euenit propositionibus per se notis & immediatis, in aliis autem nunquam illud euenire potest, quia omnis propositio quæ non est per se nota, est assensus mediatum, nam quoties intellectus assentitur obiecto, debet illi assentiri ut vero, implicat autem ut assentiat obiecto ut vero, nisi obiectum illud appareat ut verum, sed non potest apparere verum nisi vel in se ipso, vel certè in alio cui vltimo innitatur, ergo certum est nullum esse assensum intellectus qui non sit vel mediatum, vel immediatum: assensus verò mediatum resolui vltimo debet in alium qui sit immediatus & per se notus, alioqui dabitur progressus in infinitum. Vnde concluditur nullum esse posse assensum intellectus qui non possit resolui vsque ad vltima principia, quibus intellectus assentiat propter ipsa non propter aliud, atque ita semper formale obiectum in quod vltimo resoluitur assensus, est aliquid cui propter ipsum assentitur intellectus non propter aliud, vnde concluditur quod obiectum formale propriè dictum in omni assensu intellectus est aliquid per se notum, & in omni actu voluntatis est aliquid propter se amatum, eo quod sit illud in quo sistitur, & in quod sit vltima resolutio totius actus.

Sensus dis-
ficultatis.

Ex quibus ita præsuppositis oritur difficultas ob-

scutissima de obiecto formali Fidei propter quod intellectus sic assentitur veritati ut in eo sistat, & vltimo resoluat assensum, Fides enim ut patet est assensus aliquis intellectus circa veritates reuelatas, ille autem assensus non potest esse omnino immediatus, quem scilicet intellectus præbeat ex sola terminorum apprehensione, nam illæ propositiones Deus est Trinus in personis, Deus est homo, non sunt propositiones ex terminis notæ ac immediatæ, non enim sunt prima principia omnino euidencia & nota per se, debet ergo assensus ille Fidei esse mediatum, vnde argumentor: omnis propositio certa siue mediata fuerit siue immediata debet habere obiectum formale vltimum, notum propter se non propter aliud, in quo sistat intellectus, alioqui dabitur processus in infinitum, quod enim est vltimum non est notum per aliud. Sed actus Fidei est assensus omnino certus, ergo debet habere obiectum formale in quo intellectus vltimo sistat & cui assentiat immediatè propter ipsum, id est debet habere motiuum aliquod per se notum. Illud autem pro certo nullum assignari potest, non enim sola connexio terminorum, ut dixi, nisi velis omnes assensus Fidei esse propositiones euidentes & per se notas, nec est autoritas Dei reuelantis, quia Dei reuelatio non est aliquid per se notum ex terminis, non enim euidens est Deum reuelasse Incarnationem Verbi, ergo reuelatio non est illa ratio vltima in qua sistit intellectus & in quam assensus Fidei resoluitur si enim non est per se nota, propter aliud est nota, & sic in eam non sit vltima resolutio assensus. Neque ratio illa vltima potest esse aliquid aliud præter illam authoritatem, alioqui falsum esset Christianum credere quia Deus dixit, & sic Fides falso appellaretur diuina.

Vel certè breuius sic proponi potest difficultas, quod Deus reuelauerit se esse Trinum vel est per se notum, vel est notum per aliud, si primum, ergo est euidens & primum principium, si est notum per aliud, ergo Dei testimonium non est obiectum formale propter quod vltimo assentior.

SECTIO II.

Quenam sint de obiecto formali Fidei, sententiae minus probabiles.

UT solueretur difficilis ille nodus, & verum assignaretur motiuum formale propter quod omnia credimus, multa & subtilissima excogitarunt Doctores Catholici, (nihil enim Hæreticos hic moror) quæ licet probabilitatis aliquid habeant non videntur tamen omnino vera. Primo, enim eorum aliqui recurrunt ad motiua quæ vocantur credibilitatis & volunt ea saltem partialiter esse obiectum formale propter quod assentimur. Secundo, alij diuinæ authoritati iungunt testimonium Ecclesiæ. Tertio, alij motiuum Fidei volunt esse Deum illuminantem per Fidei habitum, vel per lumen actuale gratiæ, quæ tria breuiter expendenda sunt.

S. I.

Vtrum motiua credibilitatis sint obiectum formale in quod vltimo resoluitur Fides.

Motiua credibilitatis vocantur signa quædam & effectus mirabiles quibus veluti vocibus diuinis instruimur & conuincimur credenda omnino esse tanquam à Deo dicta ea quæ Fides docet, neque posse nos falli ea credentes. Huiusmodi sunt oracula Prophetarum, miracula Christi & Apostolorum & alia plura postea enumeranda in quibus manente semper obsecrare

Varie for-
titudine ex-
plicatur.

Quid sit
motiuum
credibilis
lucis.

obscuritate rerum credendarum, summa claritas emicat de illarum credibilitate, id est quod credi possint & debeant.

Nonnulli ergo Theologi licet fateantur credi à Christianis mysteria quia Deus dixit, volunt tamen rationem ultimam in quam resoluitur actus Fidei, & in qua sistit intellectus credentium esse motiua ista credibilitatis euidencia, ita ut credantur articuli, quia Deus illos reuelauit, reuelasse autem credatur, quia id motiua euidencia persuadent.

Ratio verò dubitandi est primò, quia illud solum est motiuum formale Fidei, propter quod inuitamur & obligamur ad Fidem, sed opera ista extraordinaria & signa, sunt id propter quod obligamur & inuitamur ad fidem: Ioannis 7. *Si non facio opera Patris mei nolite credere mihi, si autem facio etsi mihi non vultis credere operibus credite*: cap. 15. *si opera non fecissem in eis que nemo alius fecit peccatum non haberent*, ergo sola ratio quæ mouere debet ad credendum est euidencia horum motiuorum. Imò illud est ratio formalis obiecti Fidei propter quod obiectum constituitur credibile: sicut propter illam rationem res aliqua videtur propter quam constituitur visibilis, sed articuli Fidei constituntur credibiles per motiua credibilitatis, ergo illa motiua sunt obiectum formale Fidei.

Secundò, illa sola est vltima ratio formalis credendi quæ sola non per aliud sed propter se ipsam est nota, & alia propter ipsam, quia id in quod assensus vltimò resoluitur non est notum per aliud, sed nihil omnino aliud est assignabile per se notum & euidens, in quod vltimò possit resolui assensus Fidei, da enim aliquid aliud per se notum præter signa, ergo illa sunt obiectum illud formale vltimum de quo quaeritur.

Tertiò, illud est motiuum vltimum formale saltem partiale Fidei per quod solum responderi potest ei qui interrogat quomodo cognoscis Deum hoc reuelasse, sed interroganti quare? Credis Deum aliquid reuelasse quod Deus sit incarnatus, non aliud habes quod dicas nisi motiua credibilitatis, ergo motiua credibilitatis sunt vltima ratio in quam resoluitur Fides ipsius reuelationis.

Quartò, nulla est ratio quæ probet Fidem non posse resolui simul in reuelationem & in motiua, si enim reuelatio sit ratio credendi mysteria, & motiua sint ratio credendi reuelationem, certè poterit optimè explicari quomodo Fides sit Theologica, nec erit adeò difficile dicere quomodo possit obscura reuelatio credi propter se ipsam immediatè cum non sit per se nota.

Dico primò, signa extrinseca & motiua propter quæ inducimur ut velimus credere non sunt obiectum formale etiam partiale propter quod creditur, & in quod vltimò fit formalis resolutio Fidei. Hæc est communis Theologorum sententia, quam videntur improbare Scotus & Gabriel, & omnino improbat de Lugo *disp. 1. sect. 7. & 8.* qui signa hæc appellat loquutionem Dei mediatam.

Ratio autem est, quia certè tenent Catholici omnes contra Manichæos quod Fides Christianorum non fundatur in ratione aliqua humana: hoc enim Scriptura sæpè significat, verbi gratià, 1. ad Corinthios 2. *Predicatio nostra non in persuasibilibus humana sapientia verbis, &c. ut fides vestra non sit in sapientia hominum sed in virtute Dei*, inculcant etiam sæpè Patres, Augustinus lib. 1. de Trinitate: *Fidelis sum, credo quod nescio*, & tractatu 40. in Ioannem: *Credimus ut cognoscamus, non cognoscimus ut credamus*: sic à Dionysio cap. 7. de diuinis nominibus vocatur fides *Stabilis credentium sedes, quæ hos in veritate locat*, & Tom. I.

in illis veritatem impersuasibili identitate certam, & simplicem veritatis notionem, id est quæ nec probatur, nec inquitur quod credit: Basilius homilia in Psal. 115. vocat assensum nulla præuia inquisitione nitentem: Damascenus lib. 4. cap. 12. Fidem nuncupat assensum ab omni curiositate distitum, & inscrutabilem. Sed si motiua credibilitatis essent motiuum formale propter quod creditur Fides ratione aliqua humana niteretur ut patet, ergo Fides non niteretur motiuis illis ut formali obiecto, sed tantum ut dispositionibus per quas inducimur ut velimus credere.

Secundò sequeretur quod Fides Theologica esset vel opinio, vel scientia, non autem Fides, quod probatur, quia Fides ut sic proptè differt à scientia & opinione debet resolui vltimò in testimonium dicentis, sed si fides diuina resoluitur in ista motiua, non vltimò resoluitur in testimonium dicentis, ergo non erit Fides. Deinde non erit supernaturalis, nam quoties assentior veritati alicui propter miraculum sensibus etiam ipsis cognitum, non habeo assensum nisi naturalem. Denique non erit diuina Fides quæ credo, nam illa non est Fides diuina in quâ Dei testimonium non est sufficiens ad ingenerandum assensum firmum, sed si motiua sunt id in quod Fides resoluitur autoritas diuini testimonij non est sufficiens ad ingenerandum assensum firmum, ergo Fides illa non est diuina.

Tertiò, sequeretur posse aliquem Hæreticum credere Fide diuina vnum articulum & negare alios, quod esse falsum inferius demonstrabitur, probatur sequela, nam isti duo actus non sunt impossibiles, credo Trinitatem, quia ex talibus motiuis constat quod Deus illam reuelauit, & iste, non credo Incarnationem, quia Deus illam non confirmavit per talia miracula.

Ad primam, Respondeo miracula & reliqua illa motiua esse præuias dispositiones & condiciones sine quibus tali Fide non crederemus reuelationem veritatum Fidei, Imò etiam illa esse signa veluti à posteriori, ex quibus cognoscitur reuelatio, sed nego signa illa esse rationem à priori & causam credendi reuelationem: Concedo itaque articulos & reuelationem fieri credibiles dispositiue, remotè, & à posteriori per hæc motiua, sed nego illos fieri proximè, formaliter, & à priori credibiles per hæc signa. Dupliciter enim fit credibilis veritas Fidei. Primò, remotè ac dispositiue; id est ex parte ipsius credentis, quoties per aliquod signum à posteriori sufficienter proponitur aliquid tanquam reuelatum à Deo ita ut prudenter possit & debeat credi. Secundò, fit credibile proximè ac formaliter seu ex parte obiecti quando ipsum obiectum est in se ipso credibile propter causam credendi. Prima credibilitas est à motiuis, altera est ab obiecto formali.

Ad argumentum igitur Respondeo verè nos obligari & inuitari per ista signa ad credendos articulos propter reuelationem, non inuitari aut obligari ad illos credendos propter ipsa motiua, idèd distinguitur consequentia, ergo euidencia horum signorum est sola ratio quæ mouere debet ad credendum, tanquam aliquid se tenens ex parte obiecti propter quod credere debeam nego: tanquam conditio requisita ex parte credentis quæ dispositiue mouere debeat ad credendum propter solam reuelationem concedo: Semper enim distinguere hæc duo debent, id quod proximè ac formaliter mouet ad credendum, seu id propter quod credo, & id quod dispositiue solum & remotè mouet inducendo ut velim credere seu conditio ad credendum prærequisita. Ex quo patet responsio

Y Y y 2 ad

Probat
secundò
ratione.

Probat
tertiò.

Solutio
primæ du-
bitationis.

Ratio pri-
ma dubi-
tandi.

Secundò.

Tertiò.

Quartò.

Assensio
prima.

Probat
primò ex
Scripturis.

ad id quod vltimò addebatur obiectum fieri credibile per hæc signa, sit enim credibile dispositiue & à posteriori, non formaliter & à priori, non credo propter hæc signa, sed per illa inducor vt velim credere.

Solutio
secundæ.

Ad secundam de qua dicendum erit postea pluribus obiter nunc distingo illam propositionem, id in quod resoluitur assensus obscurus debet esse aliquid notum per se, non autem per aliud: id in quod resoluitur tanquam in rationem formalem debet esse aliquid per se notum negatur, id in quod resoluitur tanquam in dispositionem & conditionem prærequisitam debet esse aliquid per se notum concedo, quamuis ergo nihil in actu Fidei per se notum sit præter ista signa, non sequitur tamen quod Fides in illa resoluitur formaliter, sed dispositiue tantum; non tanquam in aliquid requisitum ex parte obiecti, sed tantum ex parte ipsius credentis. Sed hoc est argumentum illud fusiùs soluendum *sect. 3.*

Tertiæ.

Ad tertiam, Respondeo falsam esse illam maiorem, illud est obiectum formale Fidei per quod solum responderi potest interroganti, quomodo cognoscis aliquod mysterium esse reuelatum. Hoc enim est esse conditionem non autem rationem formalem.

Quartæ.

Ad quartam satis probatum est esse impossibile vt Fides diuina & supernaturalis nitatur etiam partialiter istis motiuis vt ratione formali, non enim esset pura Fides, cum non resolveretur vltimò in auctoritatem dicentis, non esset diuina, quia id in quo vltimò sisteret non esset prima veritas, quæ se haberet solum materialiter. Non esset supernaturalis, quia resolveretur vltimò in aliquid naturaliter cognoscibile.

S. II.

Vtrum auctoritas Ecclesiæ sit motiuum formale Fidei.

Secunda
sententia
Docto-
rum.

Alij Theologi vt soluant difficultatem propositam de ratione illa vltima quæ non per aliud sit nota, & propter quam omnia cognoscantur Fide, recurrendum putant ad auctoritatem Ecclesiæ proponentis mysteria vt à Deo reuelata. Volunt enim mysteria credi vt à Deo reuelata, reuelationem autem credi, quia sic Ecclesia definit tanquam interpretes & lingua Dei loquentis: ita censent Medina *lib. 1. de Fide cap. 11. Bannes quæst. 1. art. 1. dub. 4. de Lugo sect. 7. & 8.* vbi propositionem hanc Ecclesiæ appellat mediatam Dei reuelationem sicut cum aliquis loquitur alteri per nuntium, per interpretem, vel per epistolam.

Ratio pri-
ma dubi-
tandi.

Ratio dubitandi est primò, quia illa est ratio formalis obiecti Fidei, per quam solum conuinci aliquis potest quod sit Hæreticus & discerni à Catholico, sed per illud conuinci & discerni potest, si credere nolit reuelata esse à Deo ea quæ proponit Ecclesia vt à Deo reuelata, ergo, illa est sola ratio formalis credendi. Quod ex eo etiam patet quia rustici, nihil sciunt neque cogitant aliud nisi se credere quæcunque proponit Ecclesia, quæ summa est eorum prudentia.

Secunda.

Secundò, in id vltimò resoluitur Fides à quo sumit initium existendi, sed illa non in nobis existit nisi ex Ecclesiæ propositione, quomodo enim alioqui sciimus Deum aliquid reuelasse, non enim loquutus est nobis, neque vidimus miracula, ex solo igitur auditu Ecclesiæ loquentis Fides est in nobis, vnde sapienter proficitur Augustinus contra epistolam fundamenti cap. 5. *Quod Evangelio non crederet, nisi eum auctoritas Ecclesiæ Catholica permoueret.*

Tertiæ.

Tertiò, potest Ecclesiæ auctoritas esse obiectum Fidei, si credendo Ecclesiæ credimus Deo reuelanti, sed credendo Ecclesiæ credimus Deo reuelanti: quod

probat, quia eodem modo loquitur Deus nobis per Ecclesiam & Apostolos quo Rex loquitur per suos legatos, sed testimonium legati partialiter facit fidem humanam, si enim promiserit Rex veniam rebellibus, idque renunciet legatus, creditur Regem condonaturum quia Rex dixit, & creditur Regem dixisse, quia legatus dixit, imò loquitur tunc Rex per legatum, ergo similiter credimus Deum aliquid dixisse, quia Ecclesia dicit, & credentes Ecclesiæ credimus Deo loquenti per Ecclesiam. Similiter quando docet me aliquis doctrinam aliquam contentam esse in libris sancti Augustini, credo illam quia dixit Augustinus, & credo dixisse Augustinum, quia ille alius mihi dicit.

Dico secundò, auctoritatem Ecclesiæ non esse motiuum formale, vel totale, vel partiale in quod resoluitur vltimò assensus Fidei. Ita etiam communis censent Theologi quos dabunt Suarez *disp. 1. sect. 4. Valentia puncto 1.*

Ratio est, quia duplex est auctoritas Ecclesiæ, alia est purè humana prout scilicet eam probant miracula, Prophetiæ, & alia huiusmodi: alia est auctoritas Ecclesiæ diuina prout ex assistentia Spiritus Sancti est prorsus infallibilis, neutra potest esse obiectum formale Fidei, ergo auctoritas Ecclesiæ non est formale obiectum Fidei.

Probat minor, primò de auctoritate purè humana iisdem rationibus quibus probatum est motiuum credibilitatis non esse formale Fidei obiectum, sequeretur enim fidem esse naturalem, esse fallibilem, neque sufficienter niti testimonio diuino, sed resolui vltimò in aliquid creatum, prima enim veritas & reuelatio crederentur propter aliquid aliud à quo solo specificaretur actus.

Deinde probatur etiam de auctoritate diuina Ecclesiæ, nam illa non est aliquid notum per se, cum æquè ignotum sit quod Deus promiserit assistentiam Ecclesiæ quàm quod Deus reuelauerit se verbi gratiâ, esse Trinum, ergo resolutio vltima Fidei fiet in aliquid notum per aliud, sicque manebit difficultas. Deinde vltima illa resolutio fiet tandem in ipsam reuelationem, si enim quæras quomodo scis Deum promississe suam assistentiam Ecclesiæ respondebitur statim quia Deus dixit, ergo vltimum obiectum formale non erit nisi reuelatio; vel erit circulus vitiosus si probes formaliter Deum reuelasse quia Ecclesia proponit infallibiliter, & vicissim probes formaliter Ecclesiam proponere infallibiliter quia Deus dixit, quem certum est esse vitiosum circulum, cum duo se mutuo probent in eodem genere.

Ad primam Respondeo non probari eo argumento quod ad fidem requiratur testimonium Ecclesiæ, tanquam motiuum formale requisitum ex parte obiecti credendi, sed quod requiratur tanquam regula necessaria ex parte credentis vt discernat obiectum reuelatum à non reuelato. Distinguitur itaque illa maior, illud est obiectum formale Fidei, per quod Catholicus ab Hæretico discerni potest, per quod formaliter potest discerni, concedo: per quod directiue solum potest discerni, nego: verum enim est nos dirigi ad discernendum Hæreticum à Catholico per regulam Ecclesiæ, sed formaliter tamen differunt quod Catholicus Deo dicenti credat, non autem Hæreticus. De rusticis eadem ratio est, nam illi nihil explicitè sciunt, quàm, propositionem Ecclesiæ, sed implicitè tamen habent etiam reuelationem Dei & credunt propter eam, quia credunt eo modo quo Ecclesia proponit, quæ proponit articulos vt à Deo reuelatos.

Ad secundam distinguitur maior, in id resoluitur Fides à quo cæpit initium existendi quasi à principio directiue & mediato nego, à quo cæpit initium existi-

Assensu
secundæ.

Probat.

Solutio
primæ do-
bitionis.

Secundæ.

stendi tanquam à principio formali & motiuo concedo fides nostra cepit initium ab Ecclesiæ propositione tanquam à mediato & directiuo principio, non tanquam à motiuo formali.

Tertia. Ad tertiam Respondeo distinguendo etiam hanc maiorem credendo Ecclesiæ credimus Deo reuelanti, credendo Ecclesiæ vt regulæ per quam inducitur ad credendum Deo reuelanti, concedo, credendo Ecclesiæ tanquam motiuo credendi credimus Deo reuelanti nego, si enim Ecclesiæ autoritas est vltimum motiuum credendi reuelationem implicat vt reuelatio sit vltimum motiuum formale, neque obstat quod vox (Ecclesiæ) sumatur vt externa vox Dei loquentis, si enim eo modo sumatur vox Ecclesiæ, iam non vltimò creditur propter ipsam Ecclesiā, sed propter reuelationem Dei cuius signum est loquutio Ecclesiæ. Imò quod vox (Ecclesiæ) sit vox Dei, est fidei articulus qui credi non potest nisi propter reuelationem & sic resolutio vltima fiet in ipsam reuelationem.

Fidei humana & diuinæ distinctio. Ad exemplum autem de fide quam Regi adhibemus loquenti per legatos, & vniuersum de fide humana, respondeo disparem esse rationem, fateor enim quod in fide humana testimonium loquentis non est adæquata ratio credendi ipsum testimonium, sed multa etiam cum illo testimonio constituunt obiectum formale propter quod creditur homini loquenti, quia testimonium hominis loquentis cum sit finitum in ratione testimonij, nec sit de se infallibile, non potest testificari se ipsum, neque sufficiens esse vt se solo fundet fidem infallibilem, vnde nec humano testimonio creditur propter ipsum solum: at verò diuina fides aliter se habet, credit enim Deo dicenti, purè quia Deus dicit, adde vt ipsum testimonium sit ratio adæquata credendi etiam ipsum testimonium, quia est testimonium de se prorsus infallibile & infinitum in ratione testimonij.

Itaque facile concedo omnia quæ in argumento ponuntur de autoritate legati quæ ingredi potest partialiter motiuum propter quod credo Regem aliquid dicere, sed nego id etiam valere in fide diuina quæ adæquatè fides & adæquatè diuina est & supernaturalis cuiusmodi non esset si reuelatio crederetur propter aliquid aliud.

§. III.

Verum Deus illuminans per habitum fidei vel per gratiam sit obiectum formale fidei.

Tertia sententia Doctorum. **E**Xclusis motiuis credibilitatis, & testimonio Ecclesiæ subtiliter alij Theologi non inuenientes aliquid per se notum in quod actus Fidei formaliter possit resolui, dicunt intellectum immediatè assentiri Fidei articulis, sine vlla ratione motiua in quam fides resoluatur vltimò: negant videlicet esse necessaria diuersa obiecta formalia pro diuersis habitibus vel actibus, cum sufficiat diuersitas ex parte principij mouentis. Satis igitur esse volunt quod habitus vel instinctus gratiæ intellectum eleuent ad assentiendum rei obscuræ eodem modo ac si esset euidentis: verum enim est (inquiunt) quod sine habitu vel auxilio interno intellectus immediatè assentiri non potest rei obscuræ certò & infallibiliter: sed instructus lumine vel habituali vel actuali eleuatur ad assentiendum rei obscuræ tanquam principio per se noto propter ipsam immediatè. Ita censent Scotus, Bannes, Aragon, Canus, Granadus, & alij non pauci.

Ratio prima dubitandi. Ratio verò dubitandi primò est, quia illud quod vltimò manifestat obiecta credenda est vltima ratio

in quam fides resoluatur, nam vltima ratio formalis manifestat per se obiectum cui assentior: sed obiectum fidei cum formaliter non manifestetur per motiua credibilitatis, nec per regulam Ecclesiæ, manifestari non potest nisi per lumen Fidei tum actuale tum habituale, ergo illud lumen est id in quod vltimò fides resoluatur.

Secunda. Secundò, illud solum est obiectum formale vltimum Fidei, quod per se determinat intellectum ad assensum supernaturalem vt sic, sed solum est lumen Fidei cum instinctu gratiæ quod determinat intellectum ad assensum supernaturalem, si enim tollatur habitus Fidei cum interno instinctu, nihil omnino reliquum erit per quod determinetur intellectus ad assensum supernaturalem, cum circa tale obiectum reuelatum possit habere assensum planè naturalem.

Tertia. Tertio, auxilium actuale gratiæ præueniens non se habet purè vt causa efficiens actum fidei, sed formaliter etiam inclinatur intellectum ad assensum, sed si formaliter inclinatur pertinet ad obiectum formale fidei, ergo auxilium gratiæ pertinet ad obiectum formale fidei, quod etiam patet ex eo quod plurimi sæpè rustici, & infideles qui conuertuntur, credunt fide diuina per solum instinctum internum sine vlla ratione formali alia.

Quarta. Quarto, fides non habet obiectum formale per se notum, neque satis est quod habeat obscurum, ergo assentitur immediatè veritatibus reuelatis.

Assertio tertia. Dico tertio, obiectum formale fidei nullo modo dici potest esse lumen fidei vel habituale vel actuale, intellectum eleuans ad assentiendum immediatè rei obscuræ tanquam principio per se noto. Ita censent communius Scholastici relati à Medina lib. 5. cap. 11. Suare sect. 3. De Lugo sectione 2. Hurtado disputat. 6. sectione 6.

Prima pars. Prima pars, quod lumen fidei habituale non sit obiectum istud formale probatur, quia illud non est obiectum formale alicuius actus, quod est tantum causa illius effectiua, sed habitus Fidei, seu Deus illuminans est duntaxat causa effectiua actus Fidei, ergo non est obiectum eius formale: Maior est euidentis, quia obiectum formale alicuius actus, est id quod responderetur querenti quare hoc facis, malè autem responderes quare Deum amas, quia est in me habitus charitatis, vel voluntas. Denique id quod est motiuum ad assensum fidei debet cognosci ab eo qui credit, sed nemo cognoscit suum habitum fidei, ergo ille habitus non est obiectum formale fidei.

Secunda pars. Secunda pars, idem asserens de actuali auxilio gratiæ probatur, quia id quod inclinatur ad fidem proponendo intellectui motiuum fidei, non est obiectum formale fidei, nam v. gr. cognitio sanitatis non est id quod mouet ad sumendum pharmacum, sed bonitas ipsa sanitatis cognita: sed auxilium gratiæ præueniens inclinatur intellectum proponendo ei motiuum fidei, non autem mouet obiectiue ad credendum, cum non sit id propter quod credo, sed tantum penetratio motiui, ergo motiuum obiectiuum fidei non est instinctus ille internus, in quem fides effectiue solum & extrinsecè resoluatur.

Tertia pars. Tertia pars, quod intellectus non assentiat immediatè rei reuelatæ absque vllò medio, manifesta videtur, quia implicat vt per imperium voluntatis intellectus assentiat obiecto in quo non apparet veritas, sed nunquam in obiecto potest apparere veritas nisi sit vel notum per se, vel notum per aliud medium, ergo implicat vt intellectus assentiat obiecto nisi vel illud sit notum per se, vel notum per aliud, quantuncunque adsint habitus & auxilium gratiæ, ergo simpliciter est impossibile vt intellectus assentiat sine obiecto formali.

Solutio
primi ar-
gumenti.

Ad primam Respondeo quod habitus fidei effectiue tantum manifestat obiecta credenda vt dixi: auxilium verò internum illa manifestat proponendo motiua intellectui non autem illum mouendo ex parte obiecti: Imò nec Deus reuelat per ipsum habitum vel per auxilium, habitus enim non est loquutio ipsa Dei, sed est id quo audimus Deum loquentem & ipsi credimus.

Secundi.

Ad secundam eadem responsio est nam intellectus determinatur effectiue & inductiue per habitum & instinctum, formaliter autem & obiectiue non determinatur ad actum supernaturalem per solum habitum & instinctum.

Tertij.

Ad tertiam semper negandum est quod auxilium gratiæ inclinet intellectum proponendo obiectum fidei non mouendo formaliter per modum obiecti, quæ duo valde diuersa sunt, nam cognitio sanitatis mouet proponendo formale obiectum, sanitas autem mouet formaliter per modum obiecti. Verum est quod in rusticis internus instinctus est sæpissimè vnum ex motiuis credibilitatis, sed nego illum vquam sufficere sine obiecto formali.

Solutio
quartum
argumen-
tum.

In quarto argumento solum continetur difficultas illa proposita de obiecto formali quod esse debet per se notum circa quod tota est vt dixi controuersia ad quam vt respondeatur sit.

SECTIO III.

De obiecto formali Fidei Theologica vera & certa sententia.

Sententiæ igitur illæ tres quæ reiectæ sunt hæc-
Sensus, in eo peccant quod assignent motiuium propter quod inducimur ad credendum, non autem explicant motiuium propter quod creditur, de quo tamen solo est difficultas; Quia verò communis & certa sententia est, quod prima veritas propterea reuelans est obiectum illud formale, quod quaeritur; propterea distinctè ostendendum videtur esse primò, quomodo prima veritas sit obiectum formale Fidei, secundò quomodo reuelatio sit etiam obiectum formale, tertio quomodo prima veritas & reuelatio debeant esse notæ quando terminant actum fidei.

§. I.

An & quomodo prima Veritas sit obiectum formale Fidei.

Deus tri-
pliciter di-
citur pri-
ma veritas.

Triplex igitur Deus est prima veritas, in essendo, in cognoscendo, in dicendo. Prima veritas in essendo est perfectio infinita diuini esse quatenus est in se perfectissime cognoscibilis. Prima veritas in cognoscendo est cognitio ipsa Dei infinite perfecta in genere cognitionis, & ita conformis obiectis, vt nunquam falli possit, vel aliquid ignorare. Prima veritas in dicendo est Dei perfectio propter quam loquendo nunquam dicere potest falsum, quæ appellatur veracitas. Sic autem se habent tria hæc Dei attributa, vt vnum essentialiter præsupponat alterum, quamuis vnum formaliter explicite non includat aliud: nam vt Deus sit prima veritas in dicendo, necesse omnino est vt sit veritas prima in cognoscendo, si enim falli posset cognoscendo, posset etiam fallere loquendo: similiter esse Deus non potest veritas prima in cognoscendo, quin etiam sit prima veritas in essendo, si enim non esset ens summè perfectum posset habere cognitiones imperfectas & falsas, igitur prima veritas in dicendo præsupponit veritatem in essendo & in cognoscendo, tanquam causas virtua-

les per quas possit probari, sed in suo tamen formali conceptu explicite eas non includit, cum sine illis tota concipiatur.

Difficultas igitur tota nunc est, quænam ex illis tribus sit motiuium vltimum formale propter quod credimus. Primò enim aliquibus videtur esse prima veritas in essendo seu Deitas vt Deitas. Ita censent Aureolus & plures eum sequuti, quos approbare videtur de Lugo sess. 6. num. 99. Secundò plures alij cum Valentia volunt illam esse primam veritatem in cognoscendo, alij verò cum Suarez vttramque iungunt voluntque constitui formale istud obiectum ex prima veritate tum in cognoscendo tum in dicendo.

Ratio dubitandi primò est, quia illa est formalis ratio assensus fidei cui propter se ita assentitur intellectus, vt in eam fiat vltima fidei resolutio, sed vltima ratio in quam assensus fidei resoluitur est Deus sub ratione Deitatis, seu prima veritas in essendo, ergo illa est obiectum formale Fidei: Probatum minor, in illud vltimò fides resoluitur per quod vltimò cognoscitur & probatur prima veritas in dicendo, nam cognitio certa intellectus resoluitur in aliquid quod non probatur per aliud, sed prima veritas in dicendo probatur per ipsam Deitatem, ergo Deitas est id in quod vltimò resoluitur fides, quæ proximè resoluitur in primam veritatem in dicendo.

Secundò, per illud totum constituitur obiectum Fidei, per quod constituitur summa Dei auctoritas in testificando, sed prima veritas in cognoscendo constituit saltem inadæquatè summam Dei auctoritatem in testificando, nam auctoritas testificantis duo exigit, vt non possit falli & vt alios non possit fallere: sed ad hoc vt non possit falli requiritur veritas prima in cognoscendo, ergo per illam constituitur saltem inadæquatè obiectum fidei.

Tertiò, vt prima veritas sit obiectum mouens ad fidem debet cognosci ab eo qui credit, nulla enim est cognitio mediata & abstractiua quæ non supponat obiectum suum cognitum, alioqui moueretur per euidentiā terminorum, sed ille qui credit, non cognoscit Deum esse primam veritatem, vel enim cognosceret naturaliter & hoc non sufficit, vel supernaturaliter, & hæc est cognitio fidei, quæ supponit tale obiectum cognitum.

Dico primò, formale fidei obiectum nec esse primam veritatem in essendo, neque primam veritatem in cognoscendo, sed solam primam veritatem in dicendo quæ adæquatè mouet ad credendum.

Primò enim quod perfectio aliqua diuina & ipsæ Deus sit vltimum illud quo fides nititur, certò censent omnes Christiani quos nulla creata ratio impellit vt certò credant, sed auctoritas suprema Dei, sic enim testantur scripturæ Genesios 15. *Credidit Abraham Deo, & reputatum est illi ad iustitiam*, quod expendens Apostolus cap. 4. ad Romanos: *Non est autem scriptum (inquit) propter ipsum tantum, sed & propter nos quibus reputabitur credentibus in eum, qui suscitauit Christum a mortuis, & Apostolus ipse de se dicit. Scio cui credidi quia potens est, &c. Et 1. Thessal. 3. Cum accepissetis à nobis verbum auditus Dei, accepistis illud non vt verbum hominum, sed vt reuerà est verbum Dei: & Christus ipse Ioan. 12. Qui credit in me credit in eum qui misit me. 1. Ioannis 5. Qui credit in filium Dei, habet testimonium Dei in se. Deinde idem prædicant Patres, Ambrosius lib. 2. epist. 12. ad Valentinianum. Cui? magis de Deo, quam Deo credam. Augustinus lib. de spiritu & littera cap. 32. Veritas (inquit) quæ omnia credit non omni spiritui credit, ac per hoc omnia quidem credit, sed Deo quia non dictum est omnibus credit, unde nulli dubium est eam fidem ab Apostolo commendari, quæ Deo credit, & elegantes*

ganter sanctus Lucianus apud Eusebium lib. 9. historiarum aperte professus est quod *author nobis est de Deo Deus*. Denique si motuum credendi Deus non esset, fides non esset virtus Theologica, certitudo eius non superaret omnem certitudinem aliarum scientiarum naturalium, neque imitaretur certitudinem scientiarum beatarum.

Secunda pars.

Secunda pars, quod Deus sub ratione Deitatis seu prima veritas in essendo non pertineat ad motuum istud formaliter, probatur, quia illa sola est ratio formalis motui Fidei, quâ primum posita etsi alia tollantur omnia, Fidei articuli sunt credibiles infallibiliter, & quâ primum remotâ manentibus alijs omnibus articuli non sunt credibiles, sed primum posita Deitate, sublata verò primâ veritate in dicendo, articuli manent credibiles infallibiliter, si enim per impossibile Deus esset Deus, & non esset summè verax articuli Fidei non essent credibiles: & si Deus non esset prima veritas in essendo, esset autem prima veritas in dicendo quâ fallere nunquam posset, articuli Fidei manerent credibiles ut patet, quia credendo quod diceret non possem falli. Deinde Fides nititur testimonio, veritas autem testimonij formaliter nititur veritati illius qui loquitur, non autem veritate in essendo.

Tertia pars.

Tertia pars, quod Deus etiam quatenus est prima veritas in cognoscendo non sit motuum formale credendi, probatur eadem ratione: quia posita prima veritate in cognoscendo: & sublata primâ veritate in dicendo, non manet obiectum credibile illo modo, & sublata prima veritate in cognoscendo, manente autem prima veritate in dicendo manet obiectum credibile, igitur sola prima veritas in loquendo est obiectum fidei: Probatur antecedens, nam posito quod Deus tunc quando loquitur nunquam possit fallere, non possum falli credens ijs quâ dicit, sed prima veritas in loquendo est illa quâ quando loquitur nunquam potest fallere, ergo posita prima veritate in loquendo, non possum falli credendo ijs quâ dicit. Minor certa est falsum enim est quod aiunt aliqui primam veritatem in dicendo, non esse aliud quam veracitatem, id est virtutem illam voluntatis quâ non potest vnquam velle fallere, hac enim posita quamvis certum sit quod infallibile non est, quod dicitur, quia licet non velim te fallere, sapè tamen etiam nolens fallo, quia fallor, prima ergo veritas in dicendo, non est sola illa perfectio voluntatis quâ non vult fallere, sed est perfectio illa quâ loquendo nunquam potest fallere, & præsupponit primam veritatem in cognoscendo tanquam causam virtuale, sed per illam non constituitur. Vnde argumentor secundò, sicut prima veritas in essendo non pertinet ad formale obiectum Fidei, etiam si sit causa virtualis primæ veritatis in cognoscendo & dicendo, easque prober, quia non est formalis ratio assentiendi primæ veritati, sed tantum causa virtualis essendi: sed similiter prima veritas in cognoscendo est causa tantum virtualis præsupposita per primam veritatem in dicendo, non est autem ratio assentiendi primæ veritati, ergo non est obiectum formale fidei. Denique à priori ratio est quia nemo alteri credit, quia verum cognoscit, sed quia verum dicit.

Solutio primæ rationis dubitandi.

Ad primam Respondeo attributum primæ veritatis in dicendo posse considerari primò prout est existens in Deo, secundò prout formalis ratio assentiendi rebus reuelatis, fateor quod prima veritas prout est reale attributum existens in Deo probatur per Deitatem, nam Deitas est causa virtualis propter quam prima veritas Deo tribuitur, sed nego primam veritatem in dicendo prout est ratio assentiendi

di reuelatis, probari per Deitatem quæ non est ratio formalis propter quam prima veritas est ratio infallibiliter assentiendi rebus reuelatis. Quemadmodum color consideratur & ut est accidens corporis mixti, & ut est ratio videndi Petrum: mixtio qualitatum est causa coloris ut est accidens existens in Petro, sed non est ratio formalis cur videatur Petrus, si enim quæratur, quare videatur Petrus, rectè respondes quia est coloratus, & si petatur cur sit coloratus, respondes quia est corpus mixtum, neque tamen dicitur quod mixtio qualitatum sit obiectum formale visus, sed tantum quod sit causa effectiua coloris ut accidens est, non autem causa illius formalis, ut est ratio videndi: Alio etiam exemplo idem explicat Coninck aquæ frigida recens è puteo, hausta, ratio enim propter quam appetitur à sitiente est quia frigida est, quamvis ideo sit frigida quia recens est hausta. Similiter enim quamvis Deitas sit causa propter quam dicamus Deum esse primam veritatem, non est tamen ratio propter quam assentimur primæ veritati, si enim per impossibile Deus esset prima veritas & non haberet Deitatem, crederemus tamen primæ veritati, sicut si aqua esset frigida etiam si recens hausta è puteo non esset, appeteretur tamen à sitiente.

Solutio primæ dictionis.

Ad argumentum ergo Respondeo distinguendo illam maiorem, illa est ratio formalis assentiendi, in quam sit resolutio vltima fidei, tanquam in rationem formalem vltimam assentiendi concedo, in quam sit vltima resolutio tanquam in causam virtualem essendi, nego: Id in quod vltimò resoluitur Fides tanquam in rationem formalem assentiendi, est sola prima veritas, quamvis Deitas sit causa virtualis quâ probatur prima veritas. Ad probationem eadem adhibetur distinctio, Fides resoluitur vltimò in id per quod vltimò cognoscitur & probatur prima veritas, per quod probatur tanquam per virtualem causam essendi nego, per quod probatur tanquam per rationem formalem assentiendi, concedo: nam licet assensus evidens resoluitur in aliquid per se notum, tamen hoc esse falsum de assensu obscuro probabitur postea.

Instantia.

Instabis Deus quatenus est prima veritas est obiectum formale Fidei, Deus est veritas prima quatenus est Deus, ergo Deus quatenus est Deus est obiectum Fidei.

Respondeo fallax esse argumentum & habere quatuor terminos, quia in maiori reduplicatio illa Deus quatenus prima veritas est obiectum Fidei, est reduplicatio formalis, quâ significatur rationem reduplicatam esse causam formalem prædicati, nam prima veritas est obiectum formale Fidei, & ratio assentiendi: at verò in minori reduplicatio illa, Deus quatenus Deus, est prima veritas, est reduplicatio causalis, quia ratio reduplicata, est radicalis causa prædicati, Deitas enim quæ reduplicatur est radicalis causa prædicati, quia Deitas quæ reduplicatur est causa radicalis primæ veritatis. Vnde minor posset distingui Deus quatenus Deus est prima veritas, itavt Deitas sit causa formalis, & ratio illi assentiendi nego, itavt sit causa virtualis primæ veritatis ut est attributum diuinum, concedo.

Solutio secundæ.

Ad secundam Respondeo quod obiectum Fidei constituitur formaliter per id, quo constituitur summa Dei auctoritas in testificando, tanquam per rationem formalem non per id quo constituitur tanquam per causam virtualem sui esse, id est per quod constituitur auctoritas illa formaliter ut est ratio assentiendi per fidem, non autem per quod constituitur causaliter tantum & radicaliter, ut est attributum existens in Deo. Fateor primam veritatem in cognoscendo

gnoscendo esse causam radicalem quâ constituitur quasi præsuppositiue summa Dei auctoritas in testificando, nego esse id quo illa formaliter constituitur, nam prima veritas in dicendo, vt sæpè monui, non significat eam tantum quæ non potest vnquam velle fallere, sed eam quæ loquendo seu cum loquitur nunquam potest fallere, includit ergo non posse falli tanquam causam virtutalem & præsuppositiue, non includit formaliter.

Instantia. Instabis illa prima veritas in dicendo vel est formaliter perfectio solius voluntatis & sic est solum veracitas, seu nunquam velle fallere, vel est præterea perfectio intellectus & sic dicit formaliter non posse falli, & erit formaliter prima veritas in cognoscendo, ergo prima veritas in cognoscendo ingreditur obiectum formale fidei. Deinde patet etiam in humanis, quod auctoritas dicentis non fundat fidem certam nisi duo dicat quod nimirum ille qui loquitur fallere non possit neque falli, ergo id est verum in Deo.

Solutio. Respondeo primam veritatem in dicendo esse formaliter perfectionem solius voluntatis prout dicit præsuppositiue perfectionem aliquam intellectus tanquam causam virtutalem sui esse, dicit enim quod nunquam possit fallere quando loquitur ad quod duo sunt necessaria, quod nolis fallere, neque possis falli quando loqueris, sed vnum dicit formaliter, alterum præsuppositiue ac connotatiue, neque par est ratio de humana fide quæ niti non potest sola dicentis auctoritate vt dicens est, cum auctoritas huiusmodi finita solum & imperfectissima sit inidonea ad fundandum assensum certum & infallibilem: fides autem diuina solo nititur testimonio, quia illud est maximè idoneum ad fidem infallibilem, cum sit infinitum in ratione testimonij.

Tertia. Ad tertiam vt respondeatur inquirendum est.

§. II.

Quomodo cognosci debeat prima veritas prout est obiectum Fidei.

Varia
Dogm
sententia.

Non potest prima veritas mouere intellectum ad credendum articulum reuelatum quin cognoscatur ab intellectu, est autem difficillimum dicere quonam genere cognitionis debeat cognosci. Primò enim Altiſſiodorensis & alij quibus accedere videtur Coninck *num. 42.* putant esse necesse vt cognoscatur euidenter cognitione naturali. Secundò de Lugo *sect. 6. num. 82.* Hurtadus *disput. 7. sect. 6.* putant necesse omnino esse vt prima veritas cognoscatur cognitione supernaturali euidenti, aliunde quàm propter reuelationem volũtque cognitionem hanc elici ab ipso habitu Fidei & esse obscuram circa obiectum materiale, sed immediatam & euidentem circa primam veritatem quatenus est ratio assensus, quod tamen non vno modo explicant vt docebo statim. Tertiò Suares *disput. 3. sect. 6.* docet primam veritatem quatenus fundat fidem, cognosci eadem fide quam fundat, & quidem propter reuelationem, quod tamen difficile videtur.

Prima
ratio
dubi
tandi.

Ratio enim dubitandi est primò, quia implicat vt primus Fidei actus supponat se ipsum, sed si prima veritas cognoscatur per ipsam fidem, primus Fidei actus se ipsum supponet; supponit enim suum obiectum cognitum, cum supponat illud prout capax mouere, ergo si præsupponit illud cognitum per fidem, Fides supponet se ipsam. Potestque confirmari ex alijs omnibus cognitionibus quæ non sunt immediatæ, nam illæ præsupponunt suum obiectum formale cognitum alio genere cognitionis, vt patet in

fide humana quæ præsupponit vt cognoueris veracitatem illius cui creditur: scientia præsupponit cognitionem principiorum & sic de cæteris.

Secundò, si prima veritas fundat assensum Fidei prout cognita per fidem, sequitur quod prima veritas creditur propter reuelationem, & sic prima veritas non erit obiectum in quod assensus Fidei vltimò resoluitur, datur enim aliquid vltius quàm prima veritas. Deinde illud non creditur propter reuelationem, quod potest non esse reuelatum, quamuis articulus reuelatus sit, sed fieri potest vt non reueletur Deum esse primam veritatem quamuis reueletur Deum esse trinum, ergo prima veritas non creditur in omni actu Fidei propter reuelationem: Minor videtur clara, quia Deus reuelare potest se esse trinum quamuis non reuelet se esse sanctum, ergo potest reuelare se esse Trinum quamuis nõ reuelet se esse primam veritatem. Denique miracula facta in confirmationem Fidei non iuuant ad probandum quod Deus sit prima veritas, illa enim solum testantur, quod Deus reuelat Myſteria Fidei, non probant illum esse veracem, si enim per impossibile mendax esset Deus, posset tamen adhuc captare sibi fidem per miracula: ergo independentè à reuelatione cognosci debet quod Deus sit verax, & qui dubitaret de hac veracitate conuinci non posset per miracula.

Tertiò, si Fide creditur prima veritas omnino est inuitabilis circulus ille in quo duæ causæ se inuicem probant in eodem genere causæ, credo Deum esse primam veritatem quia dixit se esse primam veritatem, & credo illum dixisse quia est prima veritas.

Quartò, ludicrum videtur esse non credere aliquem esse veracem nisi quia dicit se esse veracem: nam ego v. gr. non credo tuum testimonium esse infallibile quia tu mihi dicis te esse veracem, sed quia ego aliunde scio te esse veracem credo tuum testimonium esse infallibile.

Dico primò, primam veritatem prout est motiuum fidei, in quod vltimò fides resoluitur non cognosci necessariò euidenter vel notitia naturali vel supernaturali, sed cognosci obscure per ipsam fidem, quamuis prius supponatur cognita vt euidenter credibilis: tres partes habet conclusio.

Prima contra Caietanum, Altiſſiodorenses, de Lugo & Hurtadum probatur, quia si necessaria esset cognitio euidentis primæ veritatis, sequeretur pueros & rusticos qui nullam habent euidentiam naturalem aut supernaturalem quod Deus sit prima veritas, non posse credere Fide diuinâ veritates reuelatas, consequens autem illud absurdum est. Neque dicas cum Lugo neminem esse adeo rusticum qui non cognoscat ex terminis, si Deus est, verax est. Contra enim insto nam vt aliquis assentiatur absolute verum esse id quod dicitur non sufficit quod dicat conditionatè, si Deus est vera loquitur, sed est necesse vt dicat Deus est, & est prima veritas, vnde argumtor Deum esse plures rustici & pueri non cognoscunt villo modo euidenter, qui tamen absolute credunt, sed vt aliquis absolute credat, debet absolute cognoscere quod Deus sit prima veritas, ergo non debet illud euidenter cognoscere.

Deinde implicat vt prima veritas prout fundat fidem sit cognita minus certò, quàm sit ipse assensus Fidei, cum enim tota certitudo assensus petatur à motiuo, implicat vt summa certitudo, fundetur in certitudine imperfecta, v. gr. implicat vt principia minus certa sint quàm conclusio, sed si prima veritas prout fundat fidem, esset euidenter cognita, summa certitudo fundaretur in certitudine minus perfecta, cum certitudo Fidei maior sit quacunque alia certitudine vel naturali vel etiam supernaturali quæ habetur

Secunda.

Tertia.

Quarta.

Conclusio
Prima.

Prima
pars.

habetur in hac vita, motuum enim Fidei certius est alio quouis mortuo, ergo prima veritas non est cognita euidenter prout fundat Fidem. Denique si haberet intellectus cognitionem supernaturalem euidentem quod Deus sit, & sit prima veritas, posset voluntas sine vlla Fide incendi ad amorem Dei & iustificari. Quæ verò respondent Lugo, & Hurtadus, non vacat reuicere vt facile possem.

Secunda pars. Secunda pars quod prima veritas cognoscatur eadem Fide obscura quæ creditur articulus, probatur quia. Prima veritas non potest fundare assensum Fidei, nisi cognoscatur supernaturaliter, neque cognosci potest euidenter, vt ostensum est, sed cognitio supernaturalis ineuidens non est nisi cognitio Fidei, ergo prima veritas debet cognosci per Fidem. Deinde obiectum materiale & obiectum formale attinguntur eodem actu, ergo prima veritas eodem actu attingitur quo attingitur articulus reuelatus. Denique à priori alde notanda ratio est, quia Deus nunquam reuelare potest vllum articulum, & obligare ad illum credendum quin reuelet consequenter se esse primam veritatem, & hoc dicere, sed quoties aliquid reuelat, obligat ad illud credendum, ergo etiam reuelat se esse primam veritatem, & se hoc reuelare, sed si Deus reuelet se esse primam veritatem potest eadem Fide hoc credi, ergo quoties creditur aliquis articulus, potest eadem Fide credi quod Deus est prima veritas.

Tertia pars. Tertia pars quod ante Fidem prima veritas cognosci debeat vt euidenter credibilis, patet, quia nihil vnquam credi potest Fide diuina, nisi factum fuerit euidenter credibile, sed non potest fieri euidenter credibile, nisi fiat etiam euidenter credibile quod Deus est prima veritas vt constabit ex sequentibus, ergo, &c.

Solutio primæ rationis dubitantis. Ad primam Respondeo, Fidem non supponere se ipsam, etiam si prima veritas cognoscatur per Fidem. Ad probationem primò falsa est illa maior, Fides præsupponit suum obiectum formale cognitum alia cognitione, satis enim est quod prius ratione quàm cognoscat obiectum materiale, cognoscat obiectum formale, sed non debet illud cognoscere prius natura, vel prius tempore. Fateor autem quod Fides diuina in eo differt ab aliis omnibus mediatis cognitionibus, cuiusmodi sunt Fides humana, opinio, scientia, quod illa necessario præsupponant suum obiectum formale cognitum alio genere cognitionis: Fides autem quamuis supponat suum illud obiectum cognitum vt euidenter credibile, non eo tamen nitatur vt ita cognito, sed sua efficacia illud cognoscat, vnico indiuisibili actu, qui propterea supra naturam est, & exigit auxilium gratiæ speciale. Ratio est, quia, vt dixi, testimonium diuinum propter infinitam excellentiam quam habet in ratione testimonij potest obligare, ad credenda ea quæ dicit tanquam infallibilia, non potest autem sic obligare quin reuelet se esse primam veritatem. Vnde sequitur quod obiectum formale Fidei esse non potest sufficiens ad illuminanda obiecta materialia, quin sit etiam sufficiens ad se ipsum illuminandum. Et in hoc differt Fides ab aliis mediatis cognitionibus, nam in illis obiectum formale ita imperfectum est, vt prius debeat illuminari quàm illuminet, obiectum verò istud, licet obscurum se ipso tamen lumen est & sufficit solùm vt certò credatur, suppositis mortuis credibilitatis, quæ præcesserunt vt conditio præuia, non tanquam ratio credendi; tota enim ratio formalis, quare credam Deum esse Trinum, est quia Deus qui est prima veritas hoc dixit, & dixisse credo, purè quia dixit non autem pro-

Tom. I.

pter miracula vel vllum alium discursum, in quo plurimum differt diuina Fides, à Fide humana, & à Fide quam habet Hæreticus de mysterijs reuelatis, nam in illis ratio vltima credendi non est sola dicentis auctoritas, sed aliquod aliud motuum vt postea dicetur.

Ad secundam Respondeo, non esse verum quod prima veritas credatur propter reuelationem tanquam propter rationem formalem credendi propter se ipsam vt reuelantem adeò vt reuelatio non sit ratio formalis credendi primam veritatem vt dicitur statim, sed applicatio primæ veritatis ad obiectum credendum: vnde nihil datur vltius quàm prima veritas quod sit ratio credendi, quamuis detur aliquid vltius, quod sit applicatio rationis credendi. Deinde dictum est esse impossibile vt Deus infallibiliter reuelet articulum, quin reuelet se esse primam veritatem, & quin reuelet se reuelare, quia obligat ad credendum infallibiliter, quod fieri non potest sine reuelatione primæ veritatis. Miracula facta in confirmationem Fidei inuuant ad credendum quod Deus est summè verax, testantur enim quod Deus reuelat mysteria credenda infallibiliter, quod est testari Deum esse primam veritatem. Si per impossibile Deus esset mendax facere non posset miracula per quæ obligaret ad credendum infallibiliter, esto posset facere miracula per quæ nullo modo posset obligare ad credendum. Si enim sit mendax & faciat miraculum certè illud miraculum non persuadebit verum esse quod dicit, neque obligabit ad credendum infallibiliter.

Ad tertiam patebit ex statim dicendis quod nullus in actu Fidei est circulus in quo duæ causæ se mutuo probent in eodem vel etiam in diuerso genere causarum, quia prima veritas est vltima ratio formalis quæ non creditur propter aliud, reuelatio autem non est ratio formalis credendi, vt probabo statim.

Ad quartam concedo ludicrum omnino esse credere quod aliquis sit verax, idèò tantum quia dicit se esse veracem, quando ille qui loquitur habet testimonium de se fallibile, quod non obligat ad credendum infallibiliter id quod dicit. Quando autem ille habet testimonium infallibile infinitè perfectum obligans ad credendum infallibiliter, nego esse ludicrum, imò dico esse necessarium vt credatur illum esse veracem quia dicit se esse veracem. Fateor quod in Fide humana vt credam tuo testimonio, debet scire aliunde te esse veracem, quia testimonium humanum imperfectum est, nec testificatur veritatem illius qui loquitur: in Fide diuina nego id esse necesse, quia diuinum testimonium infallibile, testatur Deum esse, & veracem esse.

S. III.

An & quomodo reuelatio sit obiectum formale Fidei.

DVo sunt principia ex quibus Fides tota pendet, primum est, Deus fallere non potest in iis quæ dicit, alterum est Deus dixit ea quæ credimus; non enim sufficit sola prima veritas nisi loquatur & reuelet articulum qui creditur. Tota ergo difficultas de qua dicebam initio huc reuoluitur, quomodo testimonium illud Dei de se prorsus ineuidens ingreditur obiectum formale Fidei, & sit ratio credendi.

Ratio verò dubitandi primò est, quia multi Christiani simplicissimi sunt & nesciunt se debere credere res Fidei propter Dei dicentis auctoritatem, sed præcisè credunt mysteria sine vlla cogitatione quod Deus dixerit; quod pluribus etiam aliis Christianis euenit

Z Z z qui

Secundæ.

Tertiæ.

Quartæ.

Status
questionis

Ratio pri-
ma dubi-
tandi.

qui subito mouentur ad aliquid credendum, quia Ecclesia definit, ad testimonium verò Dei non attendunt.

Secunda. Secundò, reuelatio eodem modo se habet ac motiua credibilitatis, sed ista non pertinent vllò modo ad obiectum Fidei, sunt enim dispositiones solum & conditiones prærequisitæ, ergo idem dici debet de reuelatione, non est enim maior ratio cur illa pertineant ad obiectum quàm motiua.

Tertia. Tertio, videtur etiam quod reuelatio æquè spectat ad obiectum Fidei formale ac prima veritas, nam illud est obiectum formale propter quod assentior veritati reuelatæ, sed non minùs assentior veritati reuelatæ, quia Deus dixit, quàm quia est prima veritas, nec vnum magis me mouet quàm aliud, ergo reuelatio est obiectum formale Fidei. Probatum minor, quia prima veritas, & reuelatio se habent in actu Fidei sicut in discursu se habent duæ præmissæ, dicis enim quod Deus dicit verum est; ecce primam veritatem, Deus dicit se esse Trinum, ecce reuelationem: sed in discursu ambæ præmissæ pertinent ad obiectum formale assensus conclusionis, ergo reuelatio tam est obiectum formale quàm prima veritas. Deinde sicut in Spe Theologica se habent Deus, & possessio Dei, sic in Fide se habent prima veritas & reuelatio, sed in Spe Theologica, & Deus & eius possessio pertinent ad obiectum formale, ergo etiam in Fide prima veritas & reuelatio pertinent ad obiectum formale Fidei, neque vlla potest assignari disparitas.

Quarta. Quartò, recurrit sæpè repetita difficultas, quia hæc reuelatio si sit formale obiectum Fidei debet esse per se nota, quod est impossibile, quia est obscura, & fundat Fidem obscuram.

Assertio tertia. Dico tertio, reuelationem ita pertinere ad obiectum formale fidei, vt neque sit pura tantum conditio, neque obiectum formale parziale, sed tanquam tendentia & applicatio obiecti formalis ad obiectum credendum.

Prima pars. Prima pars, asserens quod reuelatio pertinet ad obiectum formale Fidei, patet, quia fides prout differt à scientia, & opinione, hoc habet quod nitatur testimonio dicentis. Deinde prima veritas cognoscitur per scientiam beatam, per infusam & per naturalem & per Fidem, ergo præcisè in se sumpta non potest esse obiectum Fidei, sed sub speciali aliqua ratione, id est prout reuelans. Denique prima veritas non est obiectum fidei, nisi prout reddit credibile obiectum fidei, id est aptum mouere intellectum ad credendum sed non reddit obiectum credibile nisi loquutione; prima enim veritas non reddit obiectum credibile nisi respectu illius se habeat vt forma informans quâ illud constituat in esse credibilis, non informat autem obiectum credibile, nisi mediâ reuelatione tanquam causalitate, vt statim probabitur, quod etiam satis constat ex supra dictis.

Secunda pars. Secunda pars, negans reuelationem esse solum conditionem requisitam, eo modo quo motiua sunt dispositiones ex parte credentis necessariæ: Probatum, quia id quod ingreditur conceptum formalem obiecti Fidei non est solum conditio, vt patet, sed reuelatio ingreditur conceptum formalem obiecti Fidei, non enim concipi potest prima veritas in ratione obiecti quin concipiatur reuelatio, demptâ enim reuelatione prima veritas non habet vllam connexionem cum obiecto materiali quod creditur. Vnde argumentor vltèrius, illud quod se habet in obiecto fidei, eodem modo quo se habet vnio in composito physico, non est solum conditio, sed vera causalitas & applicatio obiecti formalis ad obiectum materiale, sed reuelatio eodem modo se habet ad obiectum Fidei, quo se habet vnio in composito physico, est enim reuelatio id quo prima veritas connectitur cum obiecto reuelato, & quo dempro nullam habet connexionem & habitudinem ad obiectum, ergo reuelatio non est solum conditio in obiecto Fidei, sed aliquid illi essentiale.

Tertia pars, quod non sit tamen formalis ratio credendi tanquam pars obiecti formalis à multis recentioribus negatur, sed mihi tamen cum alijs longè pluribus videtur certa, probaturque quia si reuelatio est æquè pars obiecti formalis ac prima veritas, sequitur quod prima veritas creditur propter reuelationem tanquam propter rationem formalem, & reuelatio creditur propter primam veritatem vt rationem formalem, consequens illud absurdum est, hic enim erit verus circulus in quo in eodem genere causæ duo se mutuò probabunt, reuelatio per primam veritatem vt per causam formalem, & prima veritas per reuelationem in eodem genere causæ formalis, ergo reuelatio non est obiectum formale parziale Fidei: Maior probatur, quidquid Fide diuina creditur, creditur propter primam veritatem vt obiectum formale, sed in omni actu Fidei creditur reuelatio, ergo creditur reuelatio propter primam veritatem vt causam formalem. Similiter quidquid Fide diuina creditur, creditur propter reuelationem vt causam formalem, sed in omni actu Fidei prima veritas creditur, ergo creditur propter reuelationem, vbi manifestus est circulus.

Deinde si reuelatio est obiectum formale Fidei, sequitur quod prima veritas erit obiectum duntaxat materiale, sola verò reuelatio erit obiectum formale, quod probo: illud non est obiectum formale quod non est vltimum propter quod creditur, sed sola reuelatio est vltimum propter quod creditur, ergo sola reuelatio est obiectum formale. Denique si prima veritas in obiecto Fidei non est minus sufficiens ad obiectum fidei constituendum posita reuelatione vt tendentiâ & causalitate, quàm forma est sufficiens ad constituendum compositum posita vnione vt tendentiâ & causalitate: Sed prima veritas non est minùs sufficiens ad constituendum obiectum fidei posita reuelatione vt applicatione & causalitate quàm forma est sufficiens ad constituendum compositum posita vnione vt applicatione, ergo reuelatio est tantum causalitas & applicatio, non autem formale obiectum Fidei: non enim apparet vlla ratio cur vnio non sit pars compositi physici, si reuelatio est pars huius obiecti.

Ad primam Resp. neminem esse Rusticum aut doctum qui credens mysteria proposita per Ecclesiâ non illa credat propter authoritatem Dei reuelantis, Rusticus enim cum credat illa quæ proponuntur ab Ecclesia, vel à suo Pastore credit illa sub ea ratione quâ proponuntur ab Ecclesia, quæ illa proponit vt à Deo reuelata: alij verò qui sunt Doctores, multò magis credunt propter reuelationem, etiam si non aduertant se credere propter illam, nam hoc euenit ex sola consuetudine propter quam videmus nos sæpè assentiri propositioni non aduertendo nos cogitare de illius motiuo.

Ad secundam Respondeo motiua credibilitatis & propositionem Ecclesiæ non esse nisi conditiones obiecti Fidei, quia sunt signa tantum & effectus necessarii ex parte intellectus vt cognoscat obiectum esse reuelatum: reuelatio autem non est signum tantum à posteriori, sed est id quo prima veritas applicatur obiecto credendo, ideòque se tenet ex parte obiecti.

Ad

Tertia. Ad tertiam Respondeo, minorem hanc esse falsam, non minus assentior veritati reuelatæ quia Deus dixit, quàm quia est prima veritas, prima enim veritas me mouet vt ratio credendi, reuelatio autem me mouet vt applicatio primæ veritatis ad obiectum credendum. Reuelatio est id quo prima veritas mouet, prima veritas est id quod mouet applicatum per reuelationem, neque par est ratio in præmissis discursus, quia vtraque æqualiter est ratio assentiendi, neque vna pendet ab altera; hinc autem reuelatio non est nisi applicatio, & tota eius auctoritas pendet à prima veritate, veritas autem prima non pendet quidem à reuelatione, sed applicatur tantum per reuelationem. Neque par est ratio Fidei Theologica & Spei. Fateor enim quod possessio Dei reuera pertinet ad formale obiectum Spei vt probabitur suo loco, quia finis (qui) & finis (quo) sicut sunt vnus finis adequatus, sic sunt obiectum vnum adequatum quorum neuter causat sine alio, vnde neque datur ibi circulus in obiecto Spei, Deus enim & possessio Dei non se mutuo causant in eodem genere causæ, vnus enim est finis (qui) alter est finis (quo) si autem reuelatio & prima veritas sunt obiecta Fidei partialia, verè prima veritas creditur propter reuelationem, & reuelatio propter primam veritatem in eodem genere causæ formalis. Deinde finis (qui) & finis (quo) cum sint vnus finis possunt etiam esse vnum obiectum Spei, at verò prima veritas non potest coalescere in vnum obiectum nisi vnum credatur propter aliud, cum vna non sit finis (qui) & altera finis (quo) sed hæc postea.

Quarta. Ad quartam patere quidem potest responsio ex dictis de cognitione primæ veritatis, sed vt magis tamen liqueat videndum est.

S. IV.

Quomodo cognosci debeat reuelatio quando fundat assensum Fidei.

Reuelatio debet cognosci. **T**Ria ex his quæ hæcenus disputata sunt, videtur esse omnino certa. Primum est quod quoties elicio actum fidei reuelatio debet cognosci, quod malè video negari à nonnullis quia (inquiunt) reuelatio est tantum ratio formalis sub qua, sed optime rejicit illos Suares, quia implicat vt aliquid sit medium obiectuum mouens ad assensum, quod non cognoscatur, verbi gratia implicat vt aliquid credam propter auctoritatem Pauli Apostoli, nisi sciam illum dixisse.

Reuelatio debet cognosci vel immediate vel per aliquod medium intrinsecum. Certum est secundò, necesse omnino esse vt assentiar reuelationi vel immediate propter ipsam, vel propter medium aliquod intrinsecum quod sit formalis ratio credendi, atque ita falsum esse quod ait Coninck *num. 72.* nos assentiri reuelationi sine medio intrinseco, præcedentibus tamen motibus extrinsecis, quæ non mouent immediate intellectum ad assentiendum, sed mouent voluntatem vt prudenter imperet assensum immediatum circa ipsam reuelationem. Contra enim argumentor, nam voluntas non potest imperare intellectui vt assentiat reuelationi propter ipsam immediate, si veritas obiecti non appareat immediate ipsi intellectui, nam voluntas non potest imperare intellectui vt credat mel esse amatum, si amaritudo non appareat in ipso melle, quia intellectus nunquam mouetur nisi à veritate quæ apparet in obiecto vel mediatè vel immediate, sed præmissis motibus credibilitatis, illa veritas, Deus dixit se esse Trinum, non apparet in se cognoscibilis immediate ex ipsis terminis, ergo præmissis motibus credibilitatis non potest intel-

Tom. I.

ctus immediate illi assentiri, sed debeat illi assentiri propter illa motiua, quod Coninck non admittit.

Certum est tertio, medium illud formale propter quod creditur reuelatio nec esse motiua credibilitatis, nec testimonium Dei loquentis vt satis probasse videor *sect. 2.* vnde falsitatis conuincitur sententia illa quam excogitauit subtilissimus de Lugo *sect. 7. & 8.* & omnino recidit in sententiam eorum qui volunt vltimam Fidei resolutionem fieri in motiua & auctoritatem Ecclesiæ, dicit enim reuelationem esse obiectum Fidei prout eadem Fide obscura creditam supernaturaliter, sed illam reuelationem non esse solam loquutionem immediatam Dei abstrahendo ab eius propositione per motiua & Ecclesiæ: Obiectum enim Fidei quod immediate mouet tanquam principium ex ipsis terminis notum licet obscurum componi ex duplici Dei reuelatione, altera est immediata, quæ scilicet Deus per se reuelauit mysteria, altera est mediata, quæ reuelatio illa nobis proponitur, per miracula, Prophetias, & propositionem Ecclesiæ, tanquam per litteras, nuncios, & vocem externam Dei loquentis, quibus ex duobus fit vnum testimonium adequatum, cui assentimur tanquam principio per se noto. Sicut cum amicus absens loquitur mihi per litteras aut nuntios, ipsæ litteræ sunt loquutio amici mediata, quæ me mouet quatenus facit vnum cum loquutione amici omnino immediata, quod ferè satis relatum, & reiectum est *sect. 2.* & statim amplius refutabitur.

Ratio ergo dubitandi primò est, quia omnis assensus in quo connexio extremorum non est nota ex ipsa explicatione terminorum, non est immediatus & per se notus sed nititur vltiore motiua; iste assensus Deus dixit se esse Trinum, non est huiusmodi vt cognita sola explicatione terminorum cognoscatur connexio extremorum, ergo ille assensus nititur vltiore aliquo medio. Neque dici potest primò, quod habitus eleuat intellectum ad assentiendum immediate rei obscuræ quasi esset euidens, nam hoc ex sectione secunda patet esse impossibile, neque dici potest secundò, reuelationem credi propter primam veritatem, quæ non potest permittere vt hoc obiectum mihi proponatur cum talibus motiuis, quin verum sit Deum hoc dixisse. Sed hoc est dicere quod motiua sunt id propter quod credo, semper enim manet argumentum, nam vel assentiris reuelationi immediate, & sic assensus est euidens, vel assentiris mediatè, sicque datur medium vltius, in quod resoluitur assensus.

Secundò, in fide tum diuina tum humana id quod me mouet est integra loquutio, sed Dei loquutio non est integra sine loquutione Ecclesiæ, quia ibi non est loquutio vbi non est declaratio conceptuum illius qui loquitur, ergo id quod me mouet est etiam loquutio Ecclesiæ.

Dico quartò, reuelationem Dei quatenus ad obiectum fidei pertinet cognosci eadem Fide quæ creditur articulus, propter se ipsam solam quatenus est purum testimonium diuinum, adeò vt ipsa sola sit tota ratio propter quam assentior articulo & ipsi reuelationi. Ita docent cum S. Thoma, Caietanus, Capreolus, Canus, Suares, *sect. 12.* Coninck *dub. 5.* Valentia *p. 1.* Hurtadus *disp. 13.*

Prima pars, ipsam probatur argumentis, quibus probatum est quod prima veritas quatenus est obiectum Fidei, creditur eadem Fide quæ creditur articulus; Dei enim reuelatio cum obliget ad credenda ea quæ dicit, testificatur etiam se dicere atque adeò credi potest reuelatio.

Secunda pars, quod propter se ipsam solam creditur, *ZZZ 2*

Nota quædam sententia de cognitione reuelationis.

Prima ratio dubitandi.

Secunda.

Assertio.

Prima pars.

Secunda pars.

atur, propterea est parum testimonium est contra re-
latam sententiam illam Cardinalis de Lugo, quam
fussimè reiecit Hartadus: Mihi sufficere nunc vi-
dentur ea quæ dicta sunt cum probavi obiectum for-
male Fidei nec esse motiua credibilitatis, nec lo-
quutionem Ecclesiæ, nam ex ea sententia planè se-
quitur quod Fides in illa vltimò resoluitur non au-
tem in primam veritatem reuelantem. Sic enim ar-
gumentor, illa est vltima ratio credendi in qua sola
sistit intellectus, sed intellectus credens Deum re-
uelasse vltimò sistit in motiuis & loquutione Eccle-
siæ, ergo illa propositio motiuorum est vltima ratio
credendi. Probatur minor, in illa loquutione sistit
assensus intellectus quâ posita assentitur, & quâ su-
blata non assentitur vltimò, sed posita ista proposi-
tione miraculorum intellectus assentitur vltimò, &
illa sublata non assentitur, ergo illa est vltima ratio
credendi. Confirmatur quia tam credo illam Dei
reuelationis propter miracula, quam credo Deum
esse Trinum propter reuelationem, miracula enim
æquè me mouent vt credam Deum dixisse, quàm re-
uelatio me mouet vt credam Deum esse Trinum:
similiter cognosco conclusionem propter præmissas,
quia præmissæ me mouent vt assentiar conclusioni,
ergo si miracula me mouent vt assentiar reuelationi,
ecce credo reuelationem propter miracula. Denique
reuelatio solitariè sumpta non cognoscitur immédia-
tè propter se ipsam, ergo reuelatio solitariè sumpta
creditur propter aliud medium, ergo in illud vltimò
resoluitur Fides, vel enim immediata illa reuelatio
creditur immediatè propter se ipsam, vel mediatè, si
primum, ergo illa creditur sola propter se ipsam, si se-
cundum ergo creditur propter aliud.

Solutio
primæ ra-
tionis du-
bitationis.

Ad primam Respondeo verum quidem esse quod
propositio per se nota & immediata secundum vsum
Aristotelicum illa dicitur, in qua connexio extre-
morum cognoscitur ex sola terminorum explicatio-
ne, atque adeò illa est semper euidens, sed vniuer-
saliùs tamen propositio immediata & per se nota il-
la vocari debet in qua connexio terminorum non co-
gnoscitur quidem ex sola terminorum explicatio-
ne, sed neque cognoscitur per aliud medium quod sit
formalis ratio assensus, quamuis cognoscatur per
aliud medium quod sit dispositio quædam & condi-
tio ad assensum prærequisita. Huiusmodi propositio-
nes etiam aliquando inueniuntur in demonstratione
scientifica: nam hæc v. gr. omne rationale est risibi-
le, dicitur, propositio per se nota, quia non niti-
tur vllâ ratione formali vltiori, propter quam in-
tellectus illi assentiat, quamuis necessariò præ-
supponat demonstrationem à posteriori, in qua pro-
batum sit omne rationale esse risibile. Similiter er-
go hæc propositio, credo Deum esse Trinum quia
dixit, non est immediata & per se nota in primo
sensu vulgari & Aristotelico, quia non est notum ex
terminis quod Deus hoc dixerit, sed in altero illo &
verissimo sensu per se nota est, & immediata, quia
non cognoscit reuelationem per aliud medium quod
sit formalis ratio assensus, quamuis præsupponat
cognitionem motiuorum tanquam conditionem
sine qua non cognosceret immediatè Deum hoc
dixisse.

Semper ergo dicendum est quod prima veri-
tas cum reuelatione habet vim motiuam seu lu-
men distinctum à virtute mouendi quæ inest moti-
uis, sed illud lumen non actu mouet nisi applica-
tum per motiua tanquam per conditiones, & dispo-
sitiones necessarias ex parte intellectus, quia sine il-
lis non cognoscerem, quod Deus hoc reuelauit,
quando ergo dicis reuelatio, vel est per se nota ex
terminis, vel est nota propter aliud, distinguo, est

nota propter aliud quod sit ratio assentiendi, nego:
Est nota propter aliud quod præsupponatur prius
cognitum tanquam signum à posteriori, & conditio
cognoscendi talem reuelationem immediatè per se
ipsam, concedo.

Similiter falsum est quod omnis assensus est notus
ex terminis in quo connexio extremorum non est no-
ta per aliud medium. Similis enim distinctio hîc ha-
bet locum de medio quod sit conditio, vel quod sit
motiuum assensus. Vnde concludo reuelationem
credi omnino immediatè propter se ipsam, & in il-
la sistere intellectum tanquam in vltima ratione
formali.

Ad secundam Respondeo loquutionem diuinam
esse omnino integram formaliter sine loquutione Ec-
clesiæ, quamuis non sit integra inductiue ac directi-
uè, propositio enim Ecclesiæ complet loquutionem
Dei non tanquam pars loquutionis, sed tanquam si-
gnum & regula: semper enim loquutio integra for-
maliter est manifestatio formalis conceptuum & ob-
iecti, sed vt sic non includit ea per quæ completur
solum directiue.

Instabis sola Ecclesiæ propositio est manifestatio,
ergo sine illa non est loquutio Dei.

Respondeo distinguendo antecedens sola proposi-
tio Ecclesiæ est manifestatio formalis nego, est mani-
festatio inductiua & directiua concedo.

SECTIO IV.

*Qualis reuelatio requiratur ad obiectum forma-
le Fidei.*

Hactenus soluta est difficultas præcipua de ob-
iecto formali Fidei quod est sola prima veritas
reuelans, de hac autem reuelatione quâ dixi com-
pleri formale obiectum Fidei adhuc dubitatur qualis
illa esse debeat vt fundet verum fidei assensum, &
primò quidem vtrum necessariò sit ineuidens: secun-
dò vtrum necessariò sit vera, ita vt existimata reue-
latio non sufficiat: tertio vtrum necessariò sit forma-
lis, ita vt non sufficiat virtualis reuelatio: quarto
vtrum necessariò sit publica, ita vt non sufficiat reue-
latio priuata.

§. I.

*Vtrum reuelatio fundans Fidem debeat necessariò
esse ineuidens.*

Reuelatio (vt sæpè dixi) nihil aliud est quàm ali-
qua Dei actio transiens quâ significatur aliquid
nobis à Deo dici, potest illa esse vel euidens nobis,
vel obscura, est euidens quoties ita nobis significa-
tur aliquid à Deo dici vt intellectus non possit dis-
sentire, sed necessariò cognoscat Deum esse qui hoc
dicit: Obscura est quoties ita significatur aliquid à
Deo dici, vt dissentire tamen possit intellectus, &
negare Deum esse qui hoc dicat: rursus potest reue-
latio esse euidens vel intuitiue, si videatur reuelatio
in se ipsa: vel abstractiue si cognoscatur in alio con-
nexo essentialiter, quod totum explicari facile potest
exemplo humanæ loquutionis.

Controuersia ergo nunc est inter Scholasticos ce-
lebrissima, vtrum possit reuelatio esse obiectum for-
male Fidei, & ratio credendi obscure aliquid my-
sterium quando est euidens vel intuitiue, vel abstra-
ctiue, vtrum v. gr. beatus videns in verbo reuelatio-
nem possit nihilominus credere illud Fide obscure.
De ipso autem mysterio quod creditur, vtrum credi
possit etiam tunc quando est euidens, dicam quæst.
sequenti.

Ratio

Solutio
secundæ.

Instantia
cui Re-
spondetur.

Quid sit
reuelatio.

Quæ
controuer-
sia.

Ratio prima dubitanda. Ratio autem dubitandi primò est, quia reuelatio euidentis non potest esse obiectum formale assensus ineuidentis, omnis enim assensus specificatur à suo motiuo, quod si sit euidentis dat etiam euidentiam actui quem fundat, assensus Fidei est assensus ineuidentis, ergo reuelatio euidentis non potest esse illius motiuum formale.

Secunda. Secundò, Fides non potest euidenter cognoscere obiectum reuelatum esse verum, alioqui esset scientia, sed qui cognosceret euidenter aliquid reuelari à Deo, & Deum esse primam veritatem euidenter cognosceret obiectum reuelatum esse verum, ergo Fides non potest euidenter cognoscere aliquid reuelari à Deo: Probatur minor, assensus qui niteretur reuelatione euidente inferretur ex duplici præmissa euidente, Deus non potest mentiri dum loquitur, Deus dicit se esse Trinum, ergo Deus est Trinus: sed quoties duæ præmissæ sunt euidentes conclusio sequitur necessariò & euidenter, ergo qui cognosceret euidenter reuelationem, cognosceret euidenter obiectum reuelatum.

Tertia. Tertiò, assensus Fidei est ita liber vt intellectus possit assentire, vel dissentire, sed ille assensus qui niteretur reuelatione euidenti non esset liber, qui enim sciret Deum esse veracem & Deum aliquid dicere, non posset negare assensum conclusionis, ergo, &c.

Assensus prima. Dico primò, reuelationem quæ fundat Fidei assensum esse posse euidentem, quamuis impossibile omnino sit vt illum fundet quatenus est euidentis.

Prima pars. Prima pars, inter Theologos receptissima est vt docent Vasques prima parte disputat. 131. cap. 3. & Suares disputat. 3. sect. 8. negat eam de Lugo, disputat. 2. sect. 1. cum alijs non paucis. Probatur tamen quia, si potest assensus Fidei esse obscurus, quamuis nitatur euidenti reuelatione, non est dubium quin possit eâ niti, sed potest assensus Fidei esse obscurus quamuis nitatur euidenti reuelatione, ergo Fides potest eâ niti: Probatur minor, Fides potest esse obscura quamuis reuelatio sit euidentis, si possit eâ niti prout est purum testimonium primæ veritatis, non assentiendo tali reuelationi, prout est aliquis effectus euidenter cognitus, nam assensus euidentis nititur medio euidente formaliter, testimonium autem vt est purè testimonium non est aliquid euidentis vt sic sed obscurum: Sed quamuis reuelatio sit euidentis potest tamen intellectus illi assentiri prout est purum testimonium primæ veritatis, non illi assentiendo, quia est euidentis, sed quia est testimonium primæ veritatis: nam reuelatio euidentis habet duo, primò quod sit testimonium primæ veritatis quod propter eam authoritatem est credibile, deinde habet quod sit aliquis effectus euidenter cognitus per experientiam: reuelatio quando est effectus euidenter cognitus seruat tamen rationem totam intrinsecam testimonij habentis authoritatem diuinam, ergo possum illi assentiri prout est purè testimonium, non assentiendo illi quatenus est effectus euidenter cognitus, tunc autem assensus erit vera Fides. Tota ergo ratio est, quia testimonium quantumcunque sit euidentis, seruat tamen veram rationem testimonij cui possum assentiri, non assentiendo illi vt est effectus euidenter cognitus.

Deinde confirmari ex eo potest, quia primus Angelus in primo instanti suæ creationis habuit omnimodam euidentiam illius reuelationis, sciebat enim se non posse illuminari nisi à Deo. Imò est probabile quod B. Virgini Mariæ multæ reuelationes factæ sunt prout euidentis mysteriorum Fidei, cui tamen meritò dicitur *beata quæ credidisti*.

Secunda pars, quod reuelatio Fidem non possit

fundare prout est euidentis, docetur à pluribus Theologis cum S. Thoma *quest. 1. art. 4. & 6. Suare disp. 3. sect. 8. Coninck disp. 9. dubit. 8. contra Vasquem, Turrianum, Lorcum.*

Probatur autem ijs argumentis quæ sunt allata in ratione dubitandi, quia nimirum Fides quæ haberet obiectum formale à quo specificaretur omnino euidentis nullo modo esset obscura, neque cognosceret obscurè obiectum reuelatum, nam ex duabus præmissis euidentibus sequitur conclusio euidentis: quod autem actus Fidei sit obscurus, & firmiter assentiat illis quæ non cognoscit nisi obscurè, constat ex Apostolo qui Fidem appellat argumentum non apparentium, visio per speculum, & à S. Petro lucerna lucens in caliginoso loco donec oriatur lucifer: reuelatio autem euidenter cognita licet non faciat rem euidentem euidentia extremorum, facit tamen illam euidentem euidentia testificantis, & tamen obscuritatem hanc Fidei sæpè Patres indicant, v. gr. Hilarius lib. 8. de Trinitate, vocat ignorantiam: *Non habet veniam sed premium ignorare quod credas*: Augustinus lib. de utilitate credendi, cap. 11. *Quod (inquit) intelligimus aliquid debemus rationi, quod credimus authoritati*. Deinde assensus ille qui niteretur reuelatione vt euidente non esset vilo modo liber, quia euidentis assensus est ille, ad quem necessitatur intellectus. Et denique non niteretur puro testimonio primæ veritatis, resolveretur enim in Dei testimonium & in cognitionem eiusdem omnino euidentem.

Neque satisfacit Vasques, cum ait, assensum ex clara reuelatione genitum non esse clarum, quia non generatur ex motiuo intrinseco habente connexionem necessariam ex rei natura sed ex motiuo extrinseco quod ostendere non potest rem testificatam in se ipsa & sic cognitionem semper parit obscuram.

Sed contra, ille assensus euidentis est per quem intellectus omnino necessitatur ad non dissentendum, nam illud solum dicitur euidentis cui non potest intellectus dissentire, ergo assensus per medium extrinsecum euidentis, est omnino euidentis. Quis? autem dicat verbi gratia quod Fide obscura credunt Romanam esse omnes illi qui Romanam non viderunt, sed audiuerunt tamen multos qui dicunt se vidisse Romanam, potest igitur actus scientiæ niti motiuo extrinseco quod sit euidentis. Imò certum est multas sæpè demonstrationes esse à posteriori per effectum, qui non est intrinsecus causæ, & cum qua non habet connexionem necessariam nisi ex suppositione, reuelatio autem ex suppositione quod sit, habet connexionem necessariam cum re reuelata, si enim illa dicitur esse, necessariò est.

Ad primam Respondeo verum esse quod reuelatio euidentis vt sic fundare non potest Fidem obscuram, quamuis possit illam fundare præcisè vt est purum testimonium.

Instabis ibi nihil est obscurum, vbi nihil omnino est quod non clarè videatur, sed tota hæc reuelatio & testimonium, & totum hoc motiuum videntur clarè vt suppono, ergo in tali reuelatione nihil est obscurum quod possit fundare fidem.

Resp. distinguendo minorem tota hæc reuelatio & totum testimonium videtur prout est purum testimonium se ipsum testificans nego, prout est effectus aliquis cognitus per experientiam concedo, vnde quamuis tota reuelatio sit euidentis in se ipsa quatenus est talis effectus, tamen quatenus est purum testimonium semper est obscura.

Ad secundam similiter distinguitur illa minor, qui cognosceret euidenter aliquid à Deo reuelari, & Deum esse primam veritatem, euidenter cognosceret obiectum reuelatum,

Vasqui res
spondet hic

Solutio
primæ
dubitatio-
nis.

Instantia.

Secunda.

reuelatum, per eam cognitionem quâ cognosceret obscure reuelationem in ratione puri testimonij nego: quâ cognosceret reuelationem euidenter in ratione effectus clarè cogniti concedo: nam assensus ille qui niteretur puro Dei testimonio & ineuidenti, non niteretur duabus præmissis euidenter cognitis vt sic, nam ille actus, ergo verum est Deum esse Trinum, prout sequitur ex præmissis euidentibus non est actus Fidei, sed tantum prout nititur pura Dei autoritate infinita in ratione testimonij.

Tertia.

Ad tertiam Respondeo, assensum Fidei semper esse liberum, nam quamuis non possum dissentire obiecto reuelato prout cognito per reuelationem euidentem possum tamen illi dissentire prout cognito per reuelationem vt est purum testimonium: semper ergo intellectus potest non credere, quamuis non possit dissentire tali obiecto prout cognito in ratione effectus.

Instantia.

Instabis cum de Lugo num. 34. nullus assensus intellectus fundatur in euidencia præmissæ formalis, sed in euidencia præmissæ obiectiæ, siue in obiecto cognito, non enim assentior obiecto quia illud cognosco, sed quia illud in se ipso est euidens & verum, euidencia enim se tenet ex parte obiecti cogniti, non ex parte cognitionis, ideòque non est id quod cognoscitur, sed potius cognoscit: vnde argumentor vbiunque obiectum est in se ipso euidens non potest intellectus præscindere ab euidencia, & illi assentiri vt est ineuidens, sed reuelatio est euidens vt supponitur, ergo intellectus non potest ei assentiri, vt est ineuidens, nam ex præmissis euidentibus sequi non potest conclusio obscura.

Responde-
tur instan-
tiæ.

Respondeo euidenciam aliam esse fundamentalem, aliam formalem, euidencia fundamentalis est obiectum ipsum cui non potest intellectus dissentire, euidencia formalis est ipsamet cognitio obiecti cui non potest dissentire. Certum est quod euidencia fundamentalis non se tenet ex parte cognitionis, & cognoscitur ab intellectu saltem in actu exercito quamuis in actu signato non cognoscatur. Vnde dico ad argumentum, vbiunque obiectum est euidens in se ipso, non potest intellectus præscindere ab euidencia, si obiectum sub omni ratione sit euidens concedo, si sub aliqua ratione sit ineuidens nego. Dixi autem reuelationem euidentem, esse ineuidentem sub ratione puri testimonij, etiam si euidens sit sub ratione effectus cogniti per experientiam. Neque sequitur quod ex præmissis euidentibus obscura conclusio possit sequi, quia conclusio sequitur ex præmissis prout euidentibus.

§. II.

Utrum reuelatio solum existimata, esse possit obiectum Fidei.

Fieri sapè potest vt existimemus aliquid esse reuelatum à Deo, quod tamen reuelatum non sit, audit, verbi gratiâ, rusticus Sacerdotem aliquem, vel Hæreticum, vel ignarum dicentem quod in Christo vnica est natura sicut est vna persona, putat rusticus hoc ita esse, ac ex toto corde credit, tunc reuelatio non est vera, sed existimata tantum, & quæritur vtrum illa sufficiens sit ad credendum Fide diuina, illud quod reuelatum non est.

Ratio pri-
ma dubi-
tandi.

Ratio autem dubitandi est primò, quia ille articulus credi potest Fide diuina, qui potest sufficietè proponi tanquam à Deo reuelatus, sed articulus à Deo non reuelatus potest proponi sufficienter, tanquam à Deo reuelatus, ergo articulus non reuelatus credi potest Fide diuina modò existimetur esse reuelatus: Maior videtur certa, quia nihil est quod moueat ad

credendum Fide diuina, quàm propositio sufficiens diuinæ reuelationis: Minor probatur tunc sufficienter proponitur rustico articulus à Deo non reuelatus, quando proponitur eodem modo quo proponitur articulus verus, ita vt teneatur vtrumque simul credere, sed articulus à Deo non reuelatus proponi potest homini rustico, eodem prorsus modo quo ei proponitur verus, ita vt teneatur simul credere vtrumque, quod probò manifestè, nam quando Parochus, verbi gratiâ, vel Episcopus proponit rustico articulos Fidei, tunc ille obligatur credere, neque alia vlla requiritur propositio motiuorum, sit ergo Episcopus occultè Hæreticus, qui simul rustico duos proponat articulos, quorum vnus sit verus, & alius sit falsus, tunc æqualiter vterque articulus proponitur, & qui audit tenetur æqualiter credere, ergo articulus falsus sufficienter illi proponitur cum eodem modo proponatur, quo proponitur articulus verus quem obligatur credere.

Confirmatur, quia experimur rusticum tunc eodem planè modo assentiri articulo falso quo assentiri articulo vero, nam assentitur vtroque, quia Deus prima veritas dixit, & per vtrumque actum æqualiter meretur, ergo vterque articulus sufficienter proponitur, & Fide diuina creditur. Denique ille actus est Theologicus cuius obiectum est perfectio increata, ille actus quo credo articulum apparenter reuelatum, habet pro formali obiecto primam veritatem, ergo ille actus est Theologicus.

Secundò, nulla est alia virtus etiam supernaturalis cuius actus non possit versari circa obiectum materiale, quod non participet propriam rationem obiecti formalis, sed illam existimetur participare, quod facile potest inductione probari: nam si existimares promissam esse in cælo gloriam aliquam, quæ non est promissa, possem illam sperare: si existimarem aliquem hominem esse sanctum, qui tamen sanctus non esset, possem charitate Theologica illum amare vt Dei amicum. Si prudenter iudicem aliquem esse pauperem, qui tamen reuerà sit diues, dando illi Eleemosinam verum elicio actum misericordiæ, quamvis subueniam miseriæ solum existimata. Si restituiam aliquid, quod falsò putabam deberi, verò elicio actum iustitiæ. Si adorem hostiam absolute, quàm prudenter iudico esse conseruatam, verum elicio actum religionis, etiam si fortasse illa consecrata non esset. Confirmatur ex Fide humana, qui enim credit aliquid tanquam dictum à S. Thoma, quod tamen ab eo dictum non est, eadem tamen Fide humana credit, ac si Sanctus Thomas illud dixisset, ergo qui credit aliquid tanquam à Deo dictum, quod tamen non dixit Deus, eadem tamen Fide diuina credit.

Tertiò, si quis legens Prophetas paulò Ante-Christi natiuitatem credidisset Messiam venturum, & perseuerasset in eodem actu etiam postquam Christus, natus esset Christus, certè ille actus Fidei antea verus, postea fuisset falsus, ergo potest actus Fidei niti reuelatione falsa.

Dico secundò, reuelationem Dei solum apparentem & existimata non posse sufficere ad verum actum Fidei Theologicæ: Imò implicare contradictionem vt illa ad credendum Fide diuina, quamuis possit aliquando ita proponi vt verè obliget ad volendum credere.

Primam partem Theologi communiter docent cum S. Thoma art. 1. & 3. Videreturque definita in Tridentino sess. 6. cap. 9. vbi dicitur quod falsum subesse Fidei non potest, meritoque reicitur Catherinus qui temerè omnino dixit quod licet Fidei Catholicæ falsum subesse non possit, Fidei tamen priuatæ subesse omnino potest. Ratio autem est primò, quia de ratione

Secunda.

Tertia.

Assensio
secundaPrima pars
probat.

tione Fidei Theologicæ est ut sit certa: Est enim ut ait Basilus, *expletio animi de diuinorum veritate verborum*: & Bernardus epist. 190. *Fides est opinio, sed in veritate certa subsistit*, sed si credi Fide diuina posset aliquod obiectum quod Deus non reuelasset, non esset certa Fides diuina, non enim sum certus de obiecto Fidei, nisi quia certus sum Deum dixisse id quod credo, ergo implicat ut reuelatio falsa sit motiuum Fidei Theologicæ. Secundò, Fides est virtus intellectualis à Deo infusa, sed virtus intellectualis infusa necessariò tendit in actus veros, sicut virtus voluntatis tendit in actus bonos, ergo Fides tendit in actus veros, ut etiam dixi esse definitum à Tridentino. Imò Fides est inchoatio quedam & vera participatio luminis beatifici, & instrumentum principale Spiritus Sancti, ut moueat nos in bonum, sed lumen beatificum non est determinatum nisi ad verum, ergo etiam lumen Fidei est determinatum ad veram reuelationem. Deniq; reuelatio non potest esse motiuum Fidei diuinæ nisi proponatur sufficienter ut credibilis, sed falsa reuelatio non potest sufficienter proponi ad credendum Fide diuinæ, ergo illa non potest esse motiuum Fidei Theologicæ. Minorem probabit.

Minor
ex secunda
parte con-
clusionis
probat.

Secunda pars conclusionis quam etiam communis nē tenent Doctores, probantque primò, quia tunc solum reuelatio sufficienter proponitur quando per signum aliquod euidenter prudenter & omnino infallibiliter cognoscimus debere credi, quod Deus verè reuelauerit id quod proponitur. Sed implicat reuelationem falsam proponi per aliquod signum quo prudenter, & infallibiliter iudicetur debere certò credi Deum verè reuelasse id quod proponitur: ergo falsa reuelatio non potest sufficienter proponi. Probatur minor, nam signum illud nunquam est sufficiens ad propositionem reuelationis, nisi sit aliquid quod euidenter constet esse non posse ab alio quàm a Deo, alioqui semper possem formidare, sed nunquam dari potest huiusmodi signum ad confirmandam reuelationem quæ non est à Deo, ergo non potest reuelatio falsa proponi per aliquod signum quo prudenter iudicetur debere credi quod proponitur. Secundò, si reuelatio falsa posset fieri euidenter credibilis nunquam possemus certò credere articulos verè à Deo reuelatos, quia nihil me inducit ad certò credendum Fide diuinæ præter sufficientem propositionem. Sed si reuelatio falsa potest proponi sufficienter, propositio sufficiens non me inducit ad prudenter & certò credendum, quia posita ea propositione possum adhuc dubitare vtrum reuelatio illa sit vera, ergo reuelatio falsa potest proponi sufficienter. Denique si reuelatio falsa æquè proponi potest sufficienter ac reuelatio vera, certè nullum nobis relictum est medium quo discernere possumus reuelationem veram à falsa.

Tertia pars
probat
manet.

Tertiam partem probat argumentum primum allatum in ratione dubitandi ubi euidenter ostenditur quod reuelatio ita proponi potest ut ille cui proponitur teneatur velle credere Fide diuinæ, & conari etiam credere.

Ad primam igitur Respondeo primò quidem, quod quamuis per impossibile falsa reuelatio proponi posset sufficienter tanquam vera, non propterea tamen crederetur Fide diuinæ ille articulus propter falsam reuelationem, quia non sufficeret ad actum Fidei propositio huiusmodi, sed requireretur obiectum proprium huius actus, quæ reuelatio est vera & non existimata tantum, si enim verum ibi esset obiectum Fidei, verus etiam esset actus Fidei quod rectè negat de Lugo *disp. 4. scilicet 6.*

Secundò,

Secundò, negatur posse vnquam contingere ut falsus articulus proponatur sufficienter eodem modo

quo proponitur articulus falsus, alioqui non teneremur vnquam certò credere, quia semper dubitare possemus, vtrum id quod credimus esset verum, quia propositum est sufficienter. Sola Parochi vel Episcopi externa propositio, est sufficiens propositio ut obliget rusticum ad volendum credere Fide diuinæ, & ille actus quo vult & conabitur credere verè meritorius erit, sed nego quod nuda illa & sola Episcopi autoritas sit sufficiens propositio articuli veri, vel articuli falsi, nam illa ut sit propositio sufficiens compleri ulterius debet, & in hominibus completur de facto per illuminationem internam sine qua propositio exterior non est sufficiens, quia sine hac illuminatione solum testimonium Episcopi non proponit signum infallibile per quod credere possit prudenter is cui sit propositio. Imò indocti homines non sunt apti ad penetrandam euidentiam moriorum, vnde semper supplet Spiritus Sanctus per instinctum internum id quod deest illorum capacitati.

Itaque si Episcopus occultè infidelis per inscitiam aut nequitiam, plures proponat articulos credendos alios veros, alios falsos, nego externam illam propositionem articuli veri esse sufficientem de se sed tantum proptè coniungitur cum motione interna Dei per quam completur propositio articuli veri, qui propterea crederetur Fide diuinæ cum tamen articulus falsus non possit tunc à rustico credi nisi Fide humana, quod si velis vnico actu credi vtrumque articulum, tunc non crederetur nisi Fide humana. Vnde ad confirmationem nego rusticum eodem modo assentiri articulo vero & articulo falso, quamuis non possit ipse hoc discrimen aduertere, nam articulo falso assentitur propter reuelationem falsam, & articulo vero propter veram reuelationem, actus enim ille non est Theologicus cuius obiectum est perfectio increata debito modo applicata, actus voluntatis quo rusticus vult credere, potest esse supernaturalis & meritorius, quamuis Fides quæ illum sequetur, sit solum naturalis.

Solutio
secundæ.

Ad secundam Respondeo negando quod vlla virtus vel naturalis vel supernaturalis, intellectus aut voluntatis versetur circa obiectum aliquod materiale non participans veram rationem formalem obiecti, talis virtutis propriam: neque hoc in vlla virtute potest verificari, alioqui illa excurreret extra terminos obiecti adequati. Ad probationem dico magnum esse discrimen inter virtutes intellectus & virtutes voluntatis, nam quamuis ambæ ferantur semper in verum suum obiectum, nihilominus tamen verum obiectum virtutis appetitiuæ non est bonum in se ipso sed bonum ut apprehensum, & propositum per cognitionem; voluntas enim versatur circa obiectum ut propositum ab intellectu, non autem circa illud immediatè ut est existens à parte rei, vnde semper verum obiectum virtutis appetitiuæ est bonum cognitum, siue sit cognitum verè, siue falsò, obiectum autem virtutis intellectualis est verum ut in se ipso existens, quia intellectus versatur immediatè circa verum in se ipso existens, quod patet in omni virtute intellectuali, nam si quis erraret existimando se habere demonstrationem, non propterea dicitur habere sapientiam aut scientiam, quod etiam in virtute prudentiæ maximè verum est, cuius actus semper verus est, quia quamuis iudicium aliquod speculatiuum falsum præsupponatur aliquando à proprio actu prudentiæ, iudicium tamen practicum in quo prudentia consistit non potest vnquam esse falsum, verbi gratià, si probabiliter iudico aliquem esse sanctum, aliquem esse pauperem, hostiam esse verè consecratam, prudenter statim elicio iudicium hoc practicum,

practicum, qui est actus proprius prudentiæ, honestum est amare illum ut amicum Dei, iuare illum ut pauperem, adorare hostiam illam ut consecratam, ubi vides à prudentia elici actum verum, & virtutes illas omnes appetitivas versari circa obiectum etiam verum, nam obiectum misericordiæ, est subleuare miseriam pauperis probabiliter apparentem, & sic de cæteris. De Fide humana non potest vlla esse paritas, quia illa non est virtus intellectus cui non possit subesse falsum.

Instantia
cui respon-
detur.
Instabis, illud iudicium practicum est falsum quod sequitur ut conclusio ex iudicio speculatio falso, sed illud iudicium prudentiæ, honestum est dare huic pauperi Eleemosinam sequitur ut conclusio ex iudicio speculatio falso, ergo illud etiam est falsum.

Respondeo negando minorem, nam illud iudicium practicum verum honestum est, dare Eleemosinam illi qui probabiliter apparet pauper, non sequitur tanquam conclusio ex iudicio speculatio falso, sed tantum supposito illo iudicio intellectus elicit immediatè iudicium prudentiæ: vel si vis illud inferri ex præmissis certè non inferitur ex præmissis falsis, sed ex istis omnino veris, quoties aliquis apparet probabiliter pauper, honestum est illum subleuare, iste apparet probabiliter pauper, ergo est honestum illi subuenire.

Solutio
tertiæ ra-
tionis du-
bitandi.

Ad tertiam Respondeo cum S. Thoma *art. 3. ad 3.* fieri omnino posse ut ille idem actus Christus est nasciturus incipiat ante Christi natiuitatem, & perseveret etiam postquam est natus: sed nego effici posse ut actus Fidei diuina, qui prius & essentialiter erat verus, postea incipiat esse falsus. Nam si quis paulò ante Christi natiuitatem dixisset Christus est nasciturus, suam illam propositionem vel retulisset ad tempus vltimæ Prophetiæ, quasi diceret Christus debet nasci, quando erunt completæ Prophetiæ, & non antè, & sic vera fuisset propositio, tùm ante Christi natiuitatem, tùm post illum etiam natum, quia dicere Christus est nasciturus completis Prophetiis est dicere Christus non nascetur, nisi postquam illæ erunt completæ. Vel suam illam propositionem retulisset ad certam aliquam partem temporis determinatam, & sic ille actus non fuisset vniquam actus Fidei, quia tempus determinatum quo nasciturus erat Christus non erat reuelatum, ideò que credi non poterat Fide diuina, sed tamen coniectura illa prius fuisset vera, deinde falsa.

Instantia
secunda.
Instabis quid? si alicui Deus reuelasset instans determinatum in quo Christus erat nasciturus, certè actus ille Fidei Christus est nasciturus, ante Christi natiuitatem fuisset verus, post natiuitatem fuisset falsus.

Responde-
tur instan-
tiæ.
Respondeo esse impossibile ut ille idem actus in eo casu perseveret, nam ille verus erat actus Fidei cum Fide diuina niteretur, post Christum autem natum, non est amplius idem actus, quia non nititur eadem reuelatione.

§. III.

Verum reuelatio solum virtualis & mediata possit esse obiectum Fidei.

Reuelatio
virtualis
& formalis
quid sit.

Reuelatio alia est formalis, alia virtualis, formaliter dicitur reuelari, quod in se ipso reuelatur, vel certè continetur formaliter in eo quod reuelatur, quia videlicet vel est pars eius, vel definitio, verbi gratiâ, cum reuelatur Christum esse hominem reuelatur etiam habere animam & esse animal rationale. Virtualiter reuelari dicitur, id quod in se ipso non reuelatur, neque continetur formaliter in eo quod reuelatur sed in eo continetur tanquam in causa, id

est, sequitur ex eo quod est reuelatum: verbi gratiâ, reuelatur virtualiter Christum esse risibilem, quando reuelatur Christum esse hominem, quia risibilitas non continetur formaliter in humanitate, sed est proprietas emanans ab ea ut causa.

Rursus reuelatio formalis, alia est explicita per quam res aliqua in se ipsa reuelatur, alia est confusa per quam reuelatur aliquid contentum in alio tanquam pars in toto, & singulare sub vniuersali, ut cum reuelatur omnem ritè baptizatum esse in gratia, confusè reuelatur Petrum qui est ritè baptizatus esse in gratia.

Difficultas ergo nunc est, vtrum reuelatio illa, quæ nullo modo est formalis etiam confusa, sed est tantum virtualis sufficiat ad fundandam Fidem, verbi gratiâ, vtrum eo ipso quod est de Fide Christum esse hominem, etiam sit de Fide quod sit risibilis, hæc autem reuelatio solum virtualis est tantum mediata ex parte rei reuelatæ, quæ scilicet reuelata non est in se ipsa, nam reuelatio mediata ex parte reuelantis est sine dubio sufficiens ad Fidem, quando scilicet Deus non nobis loquitur per se ipsam immediatè, sed per Apostolos aut alios Doctores.

Ratio ergo dubitandi est primò, quia illa propositio Fide diuina creditur, quam qui negaret esset Hæreticus, hæc propositio Christus est risibilis, qui negaret esset Hæreticus, ergo illa creditur Fide diuina. Minor probatur, ille qui negat Christum esse hominem, & dicit illum esse Chimæram, est Hæreticus, sed qui negat Christum esse risibilem, negat illum esse hominem & dicit esse Chimæram, nam homo sine risibili est Chimera, ergo qui negaret Christum esse risibilem esset Hæreticus.

Confirmatur, quia spectat ad Dei veritatem infinitam, ut vera sint omnia ea quæ sunt essentialiter connexa cum iis quæ Deus dicit, vna enim veritas non potest sine alia subsistere, si vnum est falsum, alterum etiam falsum erit, ergo qui negaret Christum esse risibilem diceret Deum esse mendacem.

Secundò, multa sunt de Fide quæ tamen virtualiter solum sunt reuelata, verbi gratiâ, Deum esse infinitum, & incorporeum quia Deus est, Patrem distinguere à Filio quia illum generat, duas in Christo esse voluntates, quia est Deus & homo: totum Christum esse sub duobus speciebus Sacramenti Eucharistiæ: ille qui baptizat infantem, Fide diuina credere teneretur illum esse in gratia: ergo reuelatio virtualis sufficit ad Fidem.

Tertiò, illud totum pertinet ad Fidem quod creditur propter testimonium diuinum, siue mediata, siue immediatè, sed credo Christum esse risibilem, quia Deus dixit mediata, immediatè verò dixit illum esse hominem, ergo creditur Fide diuina: Maior probatur, nam habitus infusus extenditur ad omne obiectum materiale quod cognoscitur dependenter à suo obiecto formali mediata, vel immediatè, nam verbi gratiâ, Caritas extenditur ad omnia obiecta materialia quæ amantur etiam remotè propter Deum, si enim amas Proximum propter Deum, & illi per varia media remota vel proxima procures aliquod bonum, voluntas omnium illorum mediorum semper est actus charitatis, ergo conclusiones reuelatæ mediantibus aliis pertinent ad Fidem.

Quartò, si reuelatio virtualis non sufficeret ad Fidem diuinam sequeretur quod etiam postquam Ecclesia definiuit huiusmodi propositionem virtualiter tantum reuelatam, illa non posset credi Fide diuina, quia Ecclesia non habet nouas reuelationes, neque noua facit dogmata, explicat enim tantum infallibiliter ea quæ sunt verè reuelata vel quæ sequuntur ex reuelatis,

Sensus
difficultatis.

Ratio pri-
ma dubi-
tandi.

Secunda

Tertia

Quarta

reuelatis, unde argumentor, post eiusmodi definitionem Ecclesie, propositio illa est reuelata solum virtualiter, sed per se reuelatio virtualis non sufficit ad Fidem, ergo illa propositio etiam post definitionem non potest credi Fide diuina.

Afferitio
tertia bipartita.
Dico tertio reuelationem virtualem quam in sua tantum causa reuelatur aliquid non sufficere ad fidem Theologicam, sed esse conclusionem pure Theologicam, si vero eam vniuersalis Ecclesia definierit, iam incipit esse reuelata formaliter, & sufficit ad Fidem diuinam.

Prima pars
probat.
Prima pars, asseritur à S. Thoma quem sequuntur Molina 1. p. q. 1. art. 2. diff. 1. & 2. Suarez diff. 3. si est. 11. Valentia, de Lugo, Coninck: contra Canum Vegam, Albertinum, Vasquez 1. p. d. 5. c. 3. qui tamen omnino confundunt reuelationem virtualem cum formali confusa quod magnopere caueridebet.

Ratio autem est, quia illud non potest credi Fide diuina, quod credi non potest propter puram Dei authoritatem, sed quod non est reuelatum nisi virtualiter credi non potest propter puram Dei authoritatem, ergo non potest credi Fide diuina: probatur minor, illud quod non potest credi nisi quia euidenter inferitur ex eo quod est reuelatum, & quia est cum eo connexum non potest credi propter puram Dei authoritatem, sed quod est reuelatum virtualiter creditur tantum quia euidenter inferitur ex re reuelata & quia est cum eo connexum, ergo illud non creditur propter puram reuelationem. Deinde ille qui negaret hanc connexionem proprietatis cum tali causa, non esset hæreticus, ille tunc non posset credere propositionem reuelatam virtualiter, ergo qui eam non crederet non esset hæreticus.

Secunda
pars probatur.
Secundam partem nemo negat Catholicus probatur autem, quia illa propositio est reuelata formaliter quam Deus formaliter nobis dicit, sed quando Ecclesia aliquid definit, v. g. si definiat Christum esse risibilem, Deus nobis dicit Christum esse risibilem, nam Ecclesia loquente, Deus nobis per Ecclesiam mediata loquitur eodem modo quo loquitur nobis per scripturam, iuxta illud primi Concilij Apostolorum, *Visum est Spiritui sancto & nobis*, Ecclesia enim non est minus Dei lingua quam Scriptura, ergo illud credi potest Fide diuina postquam ab Ecclesia definitum est. Præterea illa omnia de nouo credere tenemur, quæ de nouo proponuntur sufficienter ut à Deo reuelata, nam definitio Ecclesie non est aliud quam sufficiens propositio & explicatio eorum quæ à Deo non reuelantur de nouo, sed antea reuelata erant obscuris, & ideo non obligabant ad credendum.

Video autem tribus modis hoc posse accidere, primo si Ecclesia tantum declararet verum sensum Scripturæ vel reuelationis præteritæ, tunc enim Deus non reuelat de nouo illum articulum vel verum sensum reuelationis præteritæ, sed tantum assistit Ecclesie ne decipiatur in proponendo & declarando vero sensu præteritæ reuelationis, unde fit ut fideles qui prius non obligabantur explicitè credere talem reuelationem in illo sensu, incipiant obligari eam explicitè credere in tali sensu. Secundo, si Ecclesia definiat aliquam propositionem formaliter prius reuelatam, sed confusè tantum, qualis esset conclusio deducta ex duabus præmissis de Fide, & tunc Ecclesia nouam reuelationem non proponit, sed tantum priorem explicat. Tertio si definiat propositionem virtualiter solum contentam in propositione reuelata, ut si definieret Christum esse risibilem, & tunc dici posset quod Ecclesia definiente illum articulum, Deus loquens per Ecclesiam, illum articulum de nouo reuelaret, si enim articulus solum virtualiter esset reuelatus, & si Ecclesia illum definieret,

Tom. I.

Deus de nouo reuelaret formaliter, sed hoc nunquam contingit, quia quidquid Ecclesia definit vel est explicatio veri sensus Scripturæ, vel est explicatio distincta propositionis formaliter prius reuelatæ sed confusè tantum, quod autem aiunt nonnulli Theologi articulum illum prius reuelatum virtualiter, non reuelari de nouo à Deo quia contentus erat formaliter in illa propositione vniuersali, quidquid Ecclesia definit assistente Spiritu sancto est verum. Hoc inquam est difficile, quia sic Deus non reuelaret determinatè Christum esse risibilem, v. g. sed tantum quod Ecclesia non potest errare, sic enim dici posset quod Deus nihil aliud determinatè reuelauit quam infallibilitatem Ecclesie, in qua æquè continentur alia omnia, quam iste articulus.

Ad primam Respondeo illum qui negaret Christum esse risibilem præsumi quidem esse hæreticum, quia præsumitur potius negare principium obsecrum, Christus est homo, quam principium euidens homo est risibilis. Si autem profiteretur Christum esse hominem, neque tamen esse risibilem tunc non esset hæreticus, quia nihil negaret reuelatum. Ad probationem distinguitur maior, qui negat absolute Christum esse hominem & dicit illum esse chimæram, est hæreticus concedo, qui dicit solum consequenter & negans illam suppositionem, est hæreticus nego: qui dicit Christum esse hominem & negat illum esse risibilem, non negat absolute Christum esse hominem, neque absolute dicit illum esse chimæram, sed tantum dicit hoc consequenter, id est dicit aliquid ex quo illud sequitur, sed negat sequi atque ita non est hæreticus.

Solutio
primæ
dubitacionis.

Ad confirmationem distinguitur antecedens: spectat ad primam veritatem, ut sint vera ea quæ sunt essentialiter connexa cum iis quæ dicit, spectat absolute ad primam veritatem solitarie sumptam nego: spectat consequenter & ex suppositione quod sint essentialiter connexa concedo. Fateor quod si falsum est Christum esse risibilem, consequenter etiam falsum est Christum esse hominem ex suppositione quod omnis homo sit risibilis, qui tamen negaret omnem hominem esse risibilem, non diceret Deum esse mendacem, quia negaret illam suppositionem ex qua sequitur Deum esse mendacem, negat enim quod omnis homo sit risibilis.

Constat
rationis
solutionem.

Ad secundam Respondeo illas omnes propositiones esse reuelatas formaliter, vel explicitè ut istam, Deus est infinitus, Christus totus est in qualibet parte Hostiæ consecratæ, vel implicitè tantum quatenus continentur sub aliqua vniuersali reuelata, ut istæ sunt: iste infans quem scio à me legitime baptizatum est in gratia, huiusmodi autem propositiones sufficere ad fidem, inferius ostenderetur.

Solutio
secundæ
rationis
dubitandi.

Ad tertiam Respondeo falsam esse illam maiorem, illud totum pertinet ad Fidem quod creditur propter Dei testimonium, si enim mediata tantum credatur propter Dei testimonium, non creditur propter illud solum, sed propter illud, & propter connexionem extremorum cum medio quod non sufficit ad Fidem. Unde ad probationem respondetur verum esse quod habitus infusus extenditur ad omnia obiecta materialia quæ attinguntur sub eodem motiui solitarie sumpto, non extenditur ad ea quæ non attinguntur sub eodem motiui nisi variato, sicut hic variatur motiui, quod non est sola reuelatio ut ostendi. Exemplum quod affertur charitatis & aliarum virtutum voluntatis non est simile, quia in actibus voluntatis omnia media propter solum amantur finem, non autem propter se, unde per charitatem amo media omnia tum proxima tum remota,

Tertia

A A A

quia

quia illa propter solum Deum amo. Cum tamen in intellectu contrarium eueniat, quia conclusiones quæ deducuntur ex præmissis non creduntur propter solum Dei testimonium, sed propter connexionem obiecti præmissarum, cum obiecto conclusionis, cuius connexionis veritas non creditur propter veritatem præmissarum sed cognoscitur in se ipsa, intellectus in ea sistit & in ea mouetur, si enim præmissæ falsæ essent, conclusio tamen esset bona.

Instantia. Instabis, connexio obiecti conclusionis cum obiecto præmissarum, non differt à connexionem extremorum cum medio, ergo ad assensum conclusionis non est necessaria cognitio illationis, sed sufficit assensus præmissarum, ergo motiuum formale conclusionis est motiuum formale præmissarum.

Responsio instantiæ. Respondeo certum esse in Logica quod ad assensum conclusionis non sufficit assensus præmissarum, sed requiritur etiam iudicium consequentiæ, multi enim qui non attendunt illationem, admissis præmissis negant consequentiam. Distinguo igitur antecedens, connexio obiecti conclusionis cum obiecto præmissarum, non differt realiter à connexionem extremorum cum medio, concedo: non differt saltem per intellectum & per conceptus saltem explicitos & confusos, nego. Nam quod explicite dicitur in conclusione virtualiter tantum & confusè dicebatur in præmissis.

Ad quartam nihil addendum videtur, iis quæ dicta sunt in secunda parte conclusionis.

§. IV.

Utrum reuelatio priuata possit esse obiectum Fidei.

Reuelatio publica & priuata quid sit.

Publica dicitur reuelatio quam Ecclesia vniuersalis, proponit omnibus fidelibus obligans eos ad credendum. Priuata dicitur illa, quam Ecclesia vniuersalis non proponit omnibus vt credendam, sed ab aliquibus tantum personis habetur, vt cum facta est Saræ reuelatio de Isaac nascituro, & Zachariæ de Ioanne Baptista. Quod reuelatio proposita per Ecclesiam sufficiat ad Fidei assensum, Hæretici soli negant: restat igitur controuersia de reuelatione solum priuata, quæ fuerit sufficienter proposita.

Ratio prima dubitandi.

Ratio dubitandi primò est, quia si reuelatio solum priuata sufficeret ad Fidem Theologicam, posset aliquis obligari ad credendum aliquid quod ab Ecclesia non proponitur: sed nemo tenetur ea credere, quæ non proponuntur ab Ecclesia, quod probatur ex Augustino contra Epistolam fundamenti cap. 3. *Euangelio non crederem (inquit) nisi me Catholica Ecclesia commoueret autoritas*, & in Enchiridio, docet Fide tantum ea credi quæ spectant ad religionem, idem docet Sanctus Thomas 1. part. q. 1. art. 8. & constat quia si ad credendum priuata reuelatio sufficit, sequitur Hæreticos non posse conuinci, quando dicunt se priuato spiritu duci ad credendum, id quod Ecclesia proponit.

Secunda.

Secundò, vel soli possunt & tenentur credere propter priuatam reuelationem, quibus illa facta est, vel etiam alij quibus illa facta non est, non primum, quia si reuelatio illa potest sufficienter proponi etiam iis quibus non est facta, certè potest etiam ab illis credi; non secundum, quia ille non potest credere Deo dicenti cui nihil Deus dicit, sed illi Deus nihil dicit cui, non sit reuelatio vel immediatè, vel mediatè, id est per aliquem loquentem ex parte Dei.

Tertia.

Tertiò, implicat vt per eundem habitum Fidei quo credimus Fide diuinâ propter reuelationem pu-

blicam, credamus propter autoritatem priuatam, nam reuelatio publica & priuata sunt diuersa obiecta formalia, Fides enim nostra Catholica est, id est vniuersalis, nec cum eadem firmitate possumus assentiri reuelationi priuatæ, cum qua possumus assentiri publicæ: nec est hæreticus qui non credit priuatæ alicui reuelationi.

Dico quartò, reuelatio priuata sufficienter proposita tam potest esse motiuum credendi Fide diuinâ, quam publica reuelatio: quamuis regulariter loquendo nihil teneamur credere nisi quod tota proponit Ecclesia.

Primam partem docent Theologi communis cum Bellarmino lib. 2. de *Iustificat. cap. 2. Vega lib. 9. in Tridentinum cap. 3. Suarez disp. 3. sect. 10. De Lugo, Aragon, Hurtado, Conink, contra Caietanum, Sotum, Catherinum, Canum, Valentiam, qui negant priuatas reuelationes pertinere ad Fidem.*

Ratio tamen est, quia illud quod non mutat rationem motiui, non potest mutare naturam assensus per tale motiuum, sed reuelatio priuata & publica non mutat obiectum formale assensus: quod enim tantum spectat ad modum proponendi obiectum formale, non est nisi coadiutor quædam omnino accidentalis obiecti, sed reuelationem esse priuatam aut publicam pertinet solum ad conditionem quandam accidentalem obiecti, ergo non mutat rationem formalem assensus Fidei. Deinde qui negaret id quod Deus priuatim reuelat, & euidenter reddit credible, tam facit iniuriam primæ veritati, quam qui non credit ea quæ publicè reuelat, nam principi, verbi gratiâ, priuatim loquenti, tam credere teneor quam loquenti publicè. Denique tota ratio cur possim & teneor credere propter autoritatem publicam, est autoritas diuina & euidens eius propositio: sed hæc vtraque reperiri potest in reuelatione priuata: ergo propter illam credi potest Fide diuinâ.

Secundam partem ex variis Scripturis & Patribus Valentia probat part. 1. §. 6. & approbant Doctores communiter. Ratio breuiter sit, quia seclusa Ecclesiæ autoritate, regulariter non habemus motiua credibilitatis ita euidentia vt tollant omnem occasionem formidandi rationabiliter. Neque obstat quod credamus priuatis Doctoribus dicentibus se id accepisse ab Ecclesia, cum enim id illi publicè doceant neque arguantur ab Ecclesia, nobis est omnino euidens ea nobis à tali Doctore proponi, quæ proponit Ecclesia.

Instabis tamen, vel obiecta Fidei nostræ creduntur quatenus accepta per Ecclesiam vt Ecclesia infallibilem habet autoritatem ex assistentia Spiritus Sancti, vel provt humanam tantum habet autoritatem; non primum, quia hoc ipsum quod autoritas Ecclesiæ sit infallibilis creditur Fide diuinâ, ergo cognitio illa infallibilitatis non potest requiri ante omnem Fidem: non secundum, quia si tollatur ab Ecclesia infallibilis autoritas, manet solum autoritas fallibilis, quâ non possum moueri ad credendum infallibiliter.

Respondeo Fidei obiecta credi vt accepta per Ecclesiam non quatenus Ecclesia autoritatem habet omnino infallibilem ex assistentia Spiritus Sancti, quia illa infallibilis autoritas cognoscitur tantum Fide diuinâ, ideòque implicat vt supponatur cognitâ ante omnem Fidem, imò pauci Fideles cognoscunt illam infallibilitatem, quin prius crediderint plures alios articulos. Itaque ante omnem Fidei actum regulariter prærequiritur vt cognoscatur autoritas Ecclesiæ omnino humana, sed in eo tamen genere maxima & moraliter ita euidens vt propter illam euidenter sine formidine

formidine credi possit articulus vt à Deo reuelatus, quamuis enim autoritas illa physicè loquendo sit fallibilis, moraliter tamen est omnino infallibilis vt postea dicitur.

Solutio primæ dubitationis. Ad primam Respondeo, eo argumento probari tantum quod regulariter nemo credere tenetur nisi quod Ecclesia proponit. Hæretici quando fingunt se priuato spiritu duci, conuincuntur id omnino fingere, quia non credunt ea quæ proponuntur ab Ecclesia. Est autem impossibile vt habeatur priuata reuelatio Dei, contraria iis quæ docet Ecclesia. Imò reuelatio priuata non potest credi, nisi facta fuerit euidenter credibilis per signum aliquod diuinum: dicant autem Hæretici, quo signo diuino sua præbent somnia.

Secundæ. Ad secundam Resp. illos omnes quibus sit priuata reuelatio si eis sufficienter proponatur teneri eam credere: eos autem quibus non sit reuelatio, quantumuis euidenter proponatur, posse quidem credere illam Fide diuinâ, sed non obligari tamen regulariter ad illam credendam, sed posse sustinere assensum: tenentur quidem illi tunc non negare, id quod reuelatur, sed non tenentur præbere positivè assensum, nisi eis aliundè constaret, quod Deus voluit illos obligare ad hoc credendum.

Tertiæ. Ad tertiam Respondeo posse nos per eundem habitum Fidei credere reuelationem priuatam & publicam, quia illæ sunt circumstantiæ solum extrinsecæ pertinentes tantum ad propositionem, non autem ad obiectum formale Fidei, quod difficilè illi ostendunt qui negant obiectum Fidei esse reuelationem omnino puram præscindendo ab omni propositione. Quod Fides nostra Catholica sit, est accidentarium Fidei diuinæ, quæ non potest niti reuelatione priuata, propterea est Fides Catholica, sed tantum prout est diuina. Ille qui non crederet reuelationem diuinam sufficienter propositam, esset infidelis, non tamen Hæreticus, quia ille solum infidelis appellatur Hæreticus, qui ea negat quæ proponit Ecclesia. Denique reuelationi priuatae sufficienter propositæ possumus assentiri omnino firmiter.

SECTIO V.

Corollaria de resolutione Fidei.

Corollaria. Vltimò componitur, vnde dicitur à Philosopho, quod compositio & resolutio sunt inter se oppositæ; compositio enim incipit à primo medio, & desinit in vltimo medio & in ipso fine: resolutio autem incipit in ipso fine ac vltimo medio, & desinit in primo, vt cum ædificas domum incipis à fundamentis & in tecto desinis, cum verò destruis, incipis à tecto, & in ipso fundamento desinis: resoluitur ergo domus in ea ex quibus componitur in lapides nimirum, & ligna: & mixtum dicitur resoluti in elementa ex quibus constat. Itaque resoluti dicitur Fides, in ea quæ componunt suo modo Fidem, sunt autem obiectum materiale, quod creditur, obiectum formale propter quod creditur, regula credendi quæ dirigit in credendo, motiua credibilitatis, quæ inducunt vt velim credere, causam efficientem per quam producitur actus Fidei.

Quid sit resolutio Fidei. Ex iis igitur quæ disputata sunt hæcenus, primò constat, quod resolutio Fidei, est redditio rationis vltimæ quare credam, verbi gratiâ, Deum esse. Illud autem, (quare) vel significat rationem formalem propter quam credo, & appellatur resolutio formalis, vel significat regulam quæ me dirigit ad credendum, & est resolutio directiua, vel significat id quod me inducit vt velim credere, vocaturque re-

Tom. I.

solutio inductiua, vel significat id quod iuuat effectiue vt credam, & dicitur resolutio effectiua. Vbi vides quadruplicem resolutionem Fidei.

Constat secundò: resolutionem Fidei formalem fieri semper in solam & puram reuelationem primæ veritatis, quia sola prima veritas reuelans, est vltima & tota ratio formalis propter quam credo, & quærenti quare formaliter credam non possum respondere aliud nisi quia Deus prima veritas dixit. Et hic sistit intellectus sine vllò vltiori progressu. Resolutionem directiuam fieri vltimò in auctoritatem Ecclesiæ, quæ vltima regula est omnium quæ creduntur infallibiliter. Resolutionem inductiuam fieri etiam vltimò in motiua credibilitatis quæ sunt prauæ dispositiones quibus inducitur voluntas ad credenda quæ Deus dixit. Motiua enim hæc signa sunt quædam diuina ex quibus euidenter mihi constat quod prudenter & sine periculo erroris credere possum hæc esse à Deo dicta. Denique resolutio effectiua facilis est, principia enim efficientia Fidei assensum sunt intellectus, habitus Fidei, & auxilium gratiæ.

QVÆSTIO II.

De obiecto materiali Fidei Theologicæ.

S. Thom. quæst. 1.

Explicatis iis quæ circa motiuum formale Fidei erant difficiliora, de materiali eius obiecto, (sic enim appellatur omne quod credimus propter diuinam reuelationem,) quinque sunt disputanda, primò quodnam illud sit. Secundò, vtrum illud semper & infallibiliter sit verum. Tertio vtrum necessariò sit ineuadens. Quarto, an sit euidenter credibile. Quintò, an sit propositum per regulam infallibilem. Quæ omnia magnam ad dirigendos fideles habere possunt vtilitatem.

SECTIO I.

Quodnam sit obiectum materiale Fidei Theologicæ sine quanam sint ea quæ creduntur.

S. Thomas art. 2. 6. 7. 8. 9.

Multa hoc titulo complector, quæ per plures articulos explicat S. Doctor, & tria breuiter propono, Primò vtrum Deus sit obiectum adæquatum Fidei. Secundò, vtrum illud obiectum sit aliquid complexum an incomplexum. Tertio, vtrum obiecta Fidei conuenienter numerentur in symbolo vbi pauca video difficilia.

Certum igitur primò, est solum Deum quatenus est Deus, esse obiectum attributionis Fidei Theologicæ, non tantum primarium, sed etiam adæquatum, obiectum autem Fidei simpliciter adæquatum esse rem quamlibet reuelatam aut reuelabilem.

Primæ partis ratio est, quia obiectum principale attributionis in habitibus intellectus, illud appellatur cuius cognitio præcipuè in eo habitu intenditur, sed Fides præcipuè intendit vt melius Deus cognoscatur, *Fidei enim præcipuum officium est, (inquit Augustinus lib. 4. Ciuit. cap. 29.) vt credatur in verum Deum:* ergo Deus est obiectum principale attributionis.

Secunda pars asserens quod Deus est etiam adæquatum obiectum attributionis Fidei diuinæ à nonnullis Theologis negatur, sed immerito, nam obiectum

Obiectum attributionis Fidei.

AAAA 2

adæqua